

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

**RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)**

dokonanej w dniach 30-31 marca 2017 roku na kierunku

**EKONOMIA
prowadzonym**

**na Wydziale Ekonomicznym
Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie**

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	9
Dobre praktyki	9
Zalecenia	9
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	9
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	9
Dobre praktyki	20
Zalecenia	20
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	21
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	21
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	25
Dobre praktyki	26
Zalecenia	26
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	26
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	26
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	30
Dobre praktyki	30
Zalecenia	30
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	31
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	31
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	32
Dobre praktyki	32
Zalecenia	32
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	32
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	32
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	34
Dobre praktyki	34
Zalecenia	34
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	35
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	35
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	39
Dobre praktyki	39
Zalecenia	40
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	40
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	40
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	41
Dobre praktyki	41
Zalecenia	41
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	41

Załączniki: ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Wiesław Ciechomski, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA
2. dr hab. Bogusław Plawgo – ekspert PKA
3. mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
4. Wojciech Fiksa – ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Wizytacja na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na kierunku *ekonomia* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci. Ostatnia ocena programowa na tym kierunku odbyła się w roku 2010 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 43/2011 z dnia 10 lutego 2011 roku).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z procedurą oceny obowiązującą w Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z Raportem Samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Zespół Oceniający odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie Raportu Samooceny oraz dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku, Samorządem Studenckim, pracownikiem Biura Karier, przedstawicielami Kół Naukowych, z osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, a także z interesariuszami zewnętrznymi, tj. przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, tj. Radą Przedsiębiorców.

Przed zakończeniem wizyty dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu poinformował Władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

(jeśli kierunek jest prowadzony na różnych poziomach kształcenia, informacje należy przedstawić dla każdego poziomu kształcenia)

Nazwa kierunku studiów	Ekonomia	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia pierwszego i drugiego stopnia	
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne i niestacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauki ekonomiczne, dyscyplina naukowa - ekonomia	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	Studia I stopnia – 6 semestrów – 180 pkt. ECTS, Studia II stopnia – 4 semestry – 120 pkt. ECTS	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Studia I stopnia – 2 specjalności (<i>przedsiębiorstwo w gospodarce regionalnej, biznes międzynarodowy</i>); Studia II stopnia – 3 specjalności (<i>ubezpieczenia społeczne i gospodarcze, systemy ekonomiczne, polityka społeczna a rozwój i zabezpieczenia społeczne ludności</i>).	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Studia I stopnia – licencjat Studia II stopnia - magister	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	Studia I stopnia - 18 Studia II stopnia - 17	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	Ogółem – 811 Studia I stopnia – 599 Studia II stopnia - 212	0
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	Studia I stopnia – 1815 Studia II stopnia - 1094	Studia I stopnia – 840 Studia II stopnia - 533

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadawalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	w pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	w pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	w pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	w pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	w pełni
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	w pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	w pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	wyróżniająco

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadawalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Strategia Wydziału Ekonomicznego UMCS na lata 2016-2020 została przyjęta Uchwałą Nr 6/10/2016 Rady Wydziału z dnia 20.10.2016 r. i jest kontynuacją głównych celów ze strategii z roku 2012. Wśród 12 celów strategicznych jest cel w obszarze kształcenia, który obejmuje: jego umiędzynarodowienie, doskonalenie jakości kształcenia, poprawę warunków studiowania oraz dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. Dla poszczególnych działań sformułowano ilościowe mierniki ich realizacji.

Kształcenie uniwersyteckie na kierunku *ekonomia* jest zgodne z misją i strategią Wydziału, co gwarantuje dostęp do aktualnej wiedzy ekonomicznej i wysoko wykwalifikowanej kadry naukowo-dydaktycznej oraz umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Efekty kształcenia związane są z tylko jedną dyscypliną naukową, to jest ekonomią, ale pomocniczo wykorzystywane są także dyscypliny: finanse, nauki o zarządzaniu, czy matematyka i informatyka. Tak szerokie podejście jest wynikiem czerpania z wzorców międzynarodowych. W planach rozwoju kierunku ważnym elementem jest aspekt umiędzynarodowienia, co przejawia się dzisiaj w szerokiej liście wykładów do wyboru w językach obcych, dużym udziałem studentów z wymiany Erasmus, a także studiowaniem na tym kierunku studentów z Ukrainy i Białorusi. Przy Wydziale Ekonomicznym działa Rada Przedsiębiorców, która stanowi platformę współpracy ze sferą praktyki gospodarczej w kształtowaniu i doskonaleniu programów studiów oraz organizowaniu praktyk zawodowych.

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku uwzględnia ponad 50-letnie doświadczenie Wydziału w tym kształceniu.

1.2.

Opracowanie monograficzne Księgi Jubileuszowej (tom I - 2005, tom II - 2016) zawiera pełny i wyczerpujący opis 50 lat funkcjonowania Wydziału Ekonomicznego UMCS w Lublinie i powstałego dorobku naukowego. Rada Wydziału posiada uprawnienia do nadawania stopni naukowych: doktora i doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia, a w dyscyplinie nauk o zarządzaniu tylko doktora nauk ekonomicznych. Posiadanie uprawnień do nadawania stopni naukowych od ponad 50 lat dało olbrzymi dorobek z dziedziny nauk ekonomicznych we wszystkich jej dyscyplinach, a także w wielu specjalnościach naukowych związanych z dyscypliną ekonomia. Wydział w ostatniej ocenie parametrycznej otrzymał kategorię B. Kompleksowość badań naukowych w obszarze nauk ekonomicznych zapewnia pełną zgodność z prowadzonym kształceniem na ocenianym kierunku. Dorobek naukowy kadry i przy tym zdobyte doświadczenie naukowe, udokumentowane ostatecznie tytułami i stopniami naukowymi daje gwarancję rozwoju kształcenia na tym kierunku. Kadra naukowo-dydaktyczna gwarantuje, że prowadzone badania naukowe będą podstawą angażowania studentów w proces badawczy. Szerokie kontakty Wydziału i jej kadry z otoczeniem społeczno-gospodarczym zapewniają realizację tematów dotyczących bieżących zagadnień życia gospodarczego, zagadnień gospodarki regionalnej, polityki lokalnej, rynków pracy, przedsiębiorczości, co gwarantuje mocne powiązanie i angażowanie studentów w proces badawczy.

1.3.

Zestawy kierunkowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku *ekonomia* na studiach I i II stopnia zostały zatwierdzone Uchwałą Senatu UMCS nr XXII-39.12/12. Pogrupowano je w trzy kategorie. Zarówno na studiach I stopnia, jak i na studiach II stopnia przyjęto tę samą liczbę poszczególnych efektów kształcenia w zakresie wiedzy – 21; umiejętności – 18; kompetencji społecznych – 9. Kierunkowe efekty kształcenia odniesiono do obszarowych efektów kształcenia dla nauk społecznych przypisanych dla studiów o profilu ogólnoakademickim odpowiednio do efektów charakterystycznych dla I stopnia, jak i II stopnia. Przy przypisywaniu efektów kierunkowych do efektów obszarowych wykorzystano wszystkie efekty obszarowe. Spójność efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku z efektami kształcenia dla obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do których kierunek ten został przyporządkowany nie budzi wątpliwości. Kierunek właściwie przypisano do dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny ekonomia.

W kartach przedmiotów nie sformułowano tak zwanych szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia. Odnosi się także do modułu praktyki zawodowej dla, którego to modułu nie opracowano karty przedmiotu. Sytuacja ta utrudnia znacząco ocenę spójności szczegółowych efektów kształcenia charakterystycznych dla poszczególnych modułów zajęć tworzących program studiów, w tym dla praktyk zawodowych z efektami kształcenia określonymi dla ocenianego kierunku. Jednakże w kartach przedmiotów wskazano do jakich efektów kierunkowych odnosi się dany przedmiot. Ponadto w trakcie wizytacji ZO udostępniono tak zwane macierze przyporządkowania efektem kierunkowym poszczególnych modułów/przedmiotów. Na podstawie analizy celów i treści poszczególnych przedmiotów można wnioskować, iż występuje spójność szczegółowych efektów kształcenia z kierunkowymi efektami kształcenia. Efekty kształcenia zostały przyjęte jednolicie dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych w związku z czym nie występuje problem zapewnienia zgodności efektów dla obydwu form studiów.

Dla pełnego potwierdzenia spójności szczegółowych i kierunkowych efektów kształcenia niezbędne jest sformułowanie szczegółowych efektów kształcenia i odniesienie ich do odpowiednich kierunkowych efektów kształcenia.

Kierunkowe efekty kształcenia tworzą właściwe ramy do przygotowania studentów do prowadzenia działalności badawczej, w szczególności dla studiów pierwszego stopnia uwzględniają one przygotowanie studentów do prowadzenia badań naukowych poprzez przekazywanie im wiedzy dotyczącej pozyskiwania danych społeczno – gospodarczych, znajomości metod statystycznych i ekonometrycznych, umiejętności w zakresie prognozowania oraz stosowania narzędzi analizy zjawisk społeczno-gospodarczych. Można ocenić, iż kierunkowe efekty kształcenia dla studiów I stopnia zakładają wyposażenie studentów w odpowiednią wiedzę i kształtowanie umiejętności badawczych oraz kompetencji niezbędnych w działalności badawczej w zakresie obszaru nauk społecznych, dziedzinie nauk ekonomicznych i w dyscyplinie ekonomia.

Brak sformułowania szczegółowych efektów kształcenia uniemożliwia właściwą ocenę czy ich konstrukcja zapewnia dobre przygotowanie studentów do prowadzenia badań.

W odniesieniu do studiów II stopnia można potwierdzić, iż kierunkowe efekty kształcenia tworzą właściwe ramy do przekazania pogłębionej wiedzy oraz kształtowania umiejętności badawczych niezbędnych w działalności badawczej w zakresie obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. Kierunkowe efekty kształcenia przewidują przekazanie pogłębionej wiedzy w zakresie pozyskiwania danych społeczno-gospodarczych, znajomości metod statystycznych i ekonometrycznych, umiejętności w zakresie prognozowania oraz stosowania narzędzi analizy zjawisk społeczno-gospodarczych.

W zakresie umiejętności przewidziano umiejętność przygotowania pracy weryfikującej hipotezy badawcze.

Efekty kształcenia zarówno dla studiów I jak i II stopnia przewidują także zdobywanie przez studentów znajomości języka obcego niezbędnego dla prowadzenia badań naukowych oraz wymaganych na rynku pracy.

Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób jasny i powinny być zrozumiałe, zarówno dla studentów, jak i pracodawców. Dla sformułowania efektów kształcenia zastosowano terminologię odpowiadającą dziedzinom i dyscyplinom nauki właściwym dla ocenianego kierunku studiów.

Realna możliwość osiągnięcia przez studentów kierunkowych efektów kształcenia z punktu widzenia ich konstrukcji nie budzi zastrzeżeń.

W zbiorze efektów kształcenia na studiach pierwszego stopnia jak i studiach drugiego stopnia zarówno w odniesieniu do studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych uwzględniono efekty kształcenia w zakresie języka obcego. Generalnie przyjęto właściwe jednolite efekty kształcenia w odniesieniu do studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kształcenie uniwersyteckie na kierunku *ekonomia* jest zgodne z misją i strategią Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, co gwarantuje dostęp do aktualnej wiedzy ekonomicznej i wysoko wykwalifikowanej kadry naukowo-dydaktycznej oraz umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Efekty kształcenia związane są z tylko jedną dyscypliną naukową to jest ekonomią. Przy Wydziale Ekonomicznym działa Rada Przedsiębiorców, która stanowi platformę współpracy ze sferą praktyki gospodarczej w kształtowaniu i doskonaleniu programów studiów oraz organizowaniu praktyk zawodowych. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku uwzględnia ponad 50-letnie doświadczenie Wydziału w tym kształceniu, a monograficzne opracowanie Księgi Jubileuszowej (tom I - 2005, tom II - 2016) zawiera pełny i wyczerpujący opis 50-letniego dorobku naukowego. Rada Wydziału posiada uprawnienia do nadawania stopni naukowych: doktora i doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia, a w dyscyplinie nauk o zarządzaniu tylko doktora nauk ekonomicznych.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Konieczne jest sformułowanie szczegółowych efektów kształcenia i odniesienie ich do odpowiednich kierunkowych efektów kształcenia.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia
- 2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

- 2.1.

Plan studiów pierwszego stopnia posiada konstrukcję opartą na wyodrębnionych przedmiotach pogrupowanych w bloki: blok przedmiotów obowiązkowych oraz bloki przedmiotów do wyboru, a w ramach tych ostatnich w: moduł przedmiotów ogólnouniwersyteckich, moduł przedmiotów ogólnowydziałowych, wychowanie fizyczne, moduł języków obcych, moduł seminarium dyplomowego, moduł wykładów fakultatywnych, oraz moduł przedmiotów wybieralnych (specjalności). Aktualnie oferowane są dwie specjalności: *Przedsiębiorstwo w gospodarce regionalnej* oraz *Biznes międzynarodowy*.

Na ocenianym kierunku studiów prowadzonym wyłącznie w formie studiów stacjonarnych poszczególne przedmioty realizowane są w wymiarze 15, 30, 45 i 60 godzin. Moduł specjalności obejmuje 300 godzin. Seminarium licencjackie realizowane jest przez 3 semestry w łącznym wymiarze 60 godzin. W programie przewidziana jest ponadto praktyka zawodowa w wymiarze 4 tygodni. Nauka języka obcego prowadzona jest przez 4 semestry, od drugiego do piątego semestru studiów, w łącznym wymiarze 120 godzin. W semestrach pierwszym, drugim i trzecim realizowana jest większość przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Zachowane jest właściwe następstwo poszczególnych przedmiotów. Przedmioty specjalnościowe realizowane są w semestrze piątym i szóstym. Praktyka zawodowa odbywana po czwartym semestrze. Przyjęte w planie studiów wymiary godzin dla poszczególnych przedmiotów oraz modułów pozwalają na realizację założonych celów kształcenia. Sekwencja zajęć jest prawidłowa.

Na studiach drugiego stopnia struktura planu studiów obejmuje podobnie określone bloki przedmiotów jak na studiach I stopnia. Wyodrębniono: blok przedmiotów obowiązkowych, oraz bloki przedmiotów do wyboru, a w ich ramach: moduł przedmiotów ogólnouniwersyteckich, moduł przedmiotów ogólnowydziałowych, wychowanie fizyczne, moduł języków obcych, moduł seminarium magisterskiego, moduł wykładów fakultatywnych, oraz moduł przedmiotów wybieralnych (specjalności). Obecnie prowadzone są 3 specjalności: *Ubezpieczenia społeczne i gospodarcze*, *Systemy gospodarcze*, *Polityka społeczna a rozwój i zabezpieczenie ludności*.

Poszczególne przedmioty realizowane są w wymiarze 30 lub 60 godzin, seminarium magisterskie (realizowane przez 3 semestry) w łącznym wymiarze 90 godzin, zajęcia specjalnościowe do wyboru (180 godzin). Wymiary godzin poszczególnych przedmiotów i modułów są prawidłowe i pozwalają na realizację przyjętych celów kształcenia. Przedmioty podstawowe i kierunkowe skoncentrowane są w pierwszym semestrze. Zajęcia do wyboru oraz seminarium magisterskie ujęte zostały w trzech ostatnich semestrach. Taka sekwencja zajęć jest właściwa.

Zajęcia realizowane są z zastosowaniem zróżnicowanych form dydaktycznych. Na studiach pierwszego stopnia na zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich przypada 33,8 punktów ECTS (61 na 180 ogółem). Na zajęcia prowadzone w formie wykładu przypada 50,4% ogólnej liczby zajęć (915 godzin na ogólną liczbę 1815). Na ćwiczenia odpowiednio 33%, ćwiczenia konwersatoryjne 13,2 %, seminarium licencjackie 3,3%, wychowanie fizyczne 1,6%. Taka struktura liczby godzin zajęć i punktów ECTS jest właściwa z punktu widzenia realizacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Stosunkowo duży udział wykładów w strukturze prowadzonych zajęć jest w pewnym stopniu zrozumiały w ramach kierunku o profilu ogólnoakademickim. Podobna struktura form dydaktycznych występuje na studiach niestacjonarnych.

Na studiach II stopnia na zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich przypada 25% punktów ECTS (30 na 120 ogółem). Na zajęcia prowadzone w formie wykładu przypada 51,7% ogólnej liczby zajęć (465 godzin na ogólną liczbę 900). Na ćwiczenia odpowiednio 28,3%, ćwiczenia konwersatoryjne 10 %, seminarium magisterskie 10%, wychowanie fizyczne 3,3%. Taka struktura liczby godzin zajęć i punktów ECTS jest właściwa z punktu widzenia realizacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i

kompetencji społecznych. Stosunkowo duży udział wykładów w strukturze prowadzonych zajęć jest w pewnym stopniu zrozumiałą w ramach kierunku o profilu ogólnoakademickim.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie wizytacji jednostka zakłada, iż liczebność grup ćwiczeniowych nie może przekraczać 35 osób, natomiast w przypadku laboratoriów zakładana wielkość grupy wynosi 17-18 osób. W odniesieniu do wykładów liczebność grup warunkowana jest liczebnością poszczególnych roczników, gdyż posiadane sale wykładowe pozwalają w odpowiednich warunkach zmieścić wszystkich studentów poszczególnych roczników. Grupy seminaryjne mogą liczyć maksymalnie 10 osób chyba, że za zgodą promotora zostaną nieznacznie zwiększone. Liczebność grup studenckich jest odpowiednio skorelowana z formami zajęć dydaktycznych i umożliwia realizację przewidzianych dla nich efektów kształcenia.

Praktyka zawodowa ujęta jest w programie kształcenia na kierunku *ekonomia* jedynie dla studiów pierwszego stopnia. Praktyka ta realizowana jest po czwartym semestrze studiów w wymiarze 4 tygodni. Zakłada się, iż odbywanie praktyki następuje w czasie wolnym od zajęć, z reguły w okresie lipiec-wrzesień. Praktyka odbywa się na podstawie umowy zawieranej przez Uczelnię z przedsiębiorstwem/institucją, w której student odbywa praktykę. Nadzór nad doбором miejsca praktyki dla studenta sprawuje promotor pracy licencjackiej. Dobór miejsc odbywania praktyk następuje z wykorzystaniem „Bazy miejsc praktyk”. Baza ta, dostępna w formie elektronicznej, zawiera oferty pracodawców możliwości odbycia praktyk na konkretnych stanowiskach. Baza zawiera obecnie ponad 200 ofert praktyk w różnych instytucjach, przedsiębiorstwach, terminach, w różnych działach, na różnych stanowiskach. W roku akademickim 2015/2016 z oferty zamieszczonej w Bazie skorzystało 79 studentów, którzy odbyli praktyki w 19 przedsiębiorstwach bądź instytucjach. Funkcjonowanie „Bazy miejsc praktyk” można uznać za dobrą praktykę. W Załączniku 2.1 do Raportu Samooceny Uczelnia przedstawiła wykaz miejsc odbywania praktyk przez studentów. Miejsca odbywania praktyk z punktu widzenia możliwości realizacji zakładanych kierunkowych efektów kształcenia nie budzą zastrzeżeń.

Uczelnia w Raporcie Samooceny deklaruje, iż efekty osiągnięte podczas praktyk potwierdzane są wpisami w dzienniczkach praktyk. W trakcie wizytacji ZO odbyło się spotkanie z Pełnomocnikiem Dziekana ds. Praktyk i Staży oraz Prodziekanem ds. studenckich w trakcie, którego omówiono procedury związane z organizacją praktyk, w tym w szczególności tak zwaną bazę miejsc odbywania praktyk. Zauważono brak sylabusów praktyk, oraz ustalenia szczegółowych efektów praktyk jak i innych przedmiotów. Dyskutowano brak weryfikacji efektów kształcenia dla praktyki zawodowej w przypadku osób zwalnianych z jej odbycia.

Analiza dokumentacji i wizytacja wykazała następujące uchybienia związane z procesem realizacji praktyk zawodowych:

- brak opracowanej karty przedmiotu (sylabusa) dla modułu praktyka zawodowa;
- brak opracowania szczegółowych efektów kształcenia dla praktyki zawodowej;
- nieadekwatne formy weryfikacji osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia (do których przypisano praktykę zawodową) przez zakładowego opiekuna praktyk. Opinia opiekuna nie może potwierdzić pełnego osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia. Niezbędne jest określenie szczegółowych efektów kształcenia dla praktyki zawodowej i dobranie adekwatnych do nich form weryfikacji.
- niewłaściwe procedury zwalniania z praktyki zawodowej osób pracujących lub prowadzących działalność gospodarczą bez elementu weryfikacji osiągnięcia zakładanych dla praktyki efektów kształcenia.

Analiza planów zajęć na studiach dziennych wykazała występowanie stosunkowo licznych tak zwanych „okienek” pomiędzy zajęciami. Z informacji uzyskanych od studentów studiów dziennych wynika także, iż nie są oni zadowoleni z dużych „okienek” pomiędzy

zajęciami. Trudności ułożenia zajęć w jednym ciągu powodują ponadto, iż zajęcia czasami są planowane do godzin wieczornych (do godziny 20). Należałoby zalecić podejmowanie działań zmierzających do optymalizacji planu zajęć na studiach dziennych, tak aby ograniczyć „okienka” i eliminować realizację zajęć w godzinach popołudniowych, a szczególnie wieczornych. Powyższe uchybienia nie wystąpiły w planie studiów niestacjonarnych.

Na ocenianym kierunku nie są prowadzone zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

Stacjonarne studia pierwszego stopnia trwają 3 lata (6 semestrów) i realizowane są w łącznym wymiarze 1815 godzin zajęć dydaktycznych. Program kształcenia przewiduje dla tych studiów łącznie 180 punktów ECTS. Na zajęcia z przedmiotów podstawowych (ujętych w module A (przedmioty obowiązkowe) przewidzianych jest łącznie 1095 godzin i 112 ECTS (62,2%), na zajęcia ogólnouczelniane 150 godzin i 12 punktów (6,7%), zajęcia wybieralne łącznie odpowiednio 720 godzin i 65 punktów (36,1%), zajęcia powiązane z badaniami 930 godzin i 94 punkty (52,2%), zajęcia wymagające udziału nauczyciela 1815 godzin i 61 punktów (33,9%).

Studia stacjonarne drugiego stopnia trwają 2 lata (4 semestry) i realizowane są w łącznym wymiarze 900 godzin zajęć dydaktycznych. Program kształcenia przewiduje dla tych studiów łącznie 120 punktów ECTS. Na zajęcia z przedmiotów podstawowych (ujętych w module A - przedmioty obowiązkowe) przewidzianych jest łącznie 390 godzin i 60 punktów ECTS (50%), na zajęcia ogólnouczelniane 120 godzin i 9 punktów (7,5%), zajęcia wybieralne łącznie odpowiednio 510 godzin i 54 punkty (45%), zajęcia powiązane z badaniami 524 godzin i 79 punktów (65%), zajęcia wymagające udziału nauczyciela 900 godzin i 30 punktów (25%).

Kalkulacja nakładu pracy studenta mierzonego liczbą punktów ECTS dla zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela i studenta obejmuje wyłącznie uczestnictwo w samych zajęciach, a dla pracy własnej studenta, w szczególności: studiowanie literatury, przygotowanie do zajęć, zaliczeń, egzaminów, sporządzanie projektów, przygotowanie pracy dyplomowej. Szczegółowe informacje o nakładzie pracy niezbędnym do realizacji efektów kształcenia w odniesieniu do każdego przedmiotu ujęte zostały w sylabusach.

W niektórych przypadkach występują błędy w przypisywaniu punktacji ECTS, na przykład dla przedmiotu Ekonomia międzynarodowa łącznie przewidziano 6 punktów ECTS, przy czym z bilansu nakładów czasu pracy zawartym w karcie przedmiotu wynika, iż godzinom kontaktowym realizowanemu w wymiarze 30 godzin przypisano aż 4 punkty ECTS, czyli znacząco więcej niż zalecane 25-30 na punkt ECTS. Jednocześnie studiowaniu literatury ocenionemu na 60 godzin przypisano jedynie 1 punkt. Podobnie przygotowaniu do egzaminu oszacowanemu na 80 godzin przypisano 1 punkty ECTS. Wątpliwości budzi także przypisanie jedynie jednego punktu do Przedmiotu humanistycznego na studiach II stopnia realizowanego w wymiarze 30 godzin dydaktycznych. Czy jednego punktu do modułu praktyka zawodowa realizowanego w wymiarze 4 tygodni.

Czas przewidziany na realizację programu studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS przyporządkowany do całego programu (niezależnie od drobnych uchybień przy przypisywaniu punktów ECTS w przypadku poszczególnych modułów), a w jego ramach modułów i przedmiotów stwarza możliwość realizacji treści kształcenia oraz osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Treści programowe ujęte zostały w sylabusach przygotowanych dla wszystkich przedmiotów ujętych w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów (z wyjątkiem modułu praktyka zawodowa). Obejmują one w także naukę języka obcego. Treści programowe zostały ujęte odrębnie dla wykładów i ćwiczeń. Zakres szczegółowości treści programowych jest właściwy. Są one spójne z nazwami przedmiotów i ich celami. Treści kształcenia są także

powiązane z kierunkowymi efektami kształcenia, do których przypisano poszczególne przedmioty. Nie można jednak potwierdzić pełnej spójności treści kształcenia ze szczegółowymi efektami kształcenia a za ich pośrednictwem z kierunkowymi efektami kształcenia, ze względu na wzmiankowany fakt niesprecyzowania szczegółowych efektów kształcenia.

Treści programowe, wsparte wskazaną studentom literaturą, odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy oraz przedmiotowi badań prowadzonych w obszarach wiedzy, dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia. Treści programowe odpowiadają także badaniom naukowym prowadzonym przez pracowników realizujących zajęcia na ocenianym kierunku studiów.

Zakres ujętych w programie kształcenia treści programowych jest odpowiednio kompleksowy z punktu widzenia założonych kierunkowych efektów kształcenia.

Metody kształcenia określone zostały w sylabusach przedmiotów. Są one sformułowane odrębnie dla stosowanych w ramach przedmiotu form zajęć: wykładu i ćwiczeń. Na ocenianym kierunku studiów stosowany jest szeroki zakres metod dydaktycznych. Uwzględniają one w szczególności przygotowanie się studenta do zajęć dydaktycznych przez gromadzenie materiałów i danych, studia literatury przedmiotu i innych zasobów wiedzy, przygotowanie projektów i innych opracowań własnych. Natomiast w ramach zajęć wykładowych i ćwiczeniowych stosowane są oprócz metod tradycyjnych także takie, które aktywizują studentów – formy interaktywne, prezentacje. Studenci studiów pierwszego stopnia uzyskują przygotowanie do prowadzenia badań naukowych. Ma to miejsce w szczególności w ramach takich przedmiotów, jak: Statystyka, Ekonometria czy Seminarium dyplomowe.

Studenci studiów drugiego stopnia uzyskują pogłębione przygotowanie do prowadzenia badań w ramach przedmiotów: Statystyka II, Ekonometria II, a także 90 godzinnego Seminarium magisterskiego. W ramach kierunkowych efektów kształcenia dla studiów II stopnia sformułowano efekt wskazujący, iż student potrafi przygotować pracę weryfikującą postawione hipotezy oraz rozwiązującą wybrany problem ekonomiczny korzystając różnych źródeł. Analiza prac magisterskich w trakcie wizytacji potwierdziła, iż stawiane są w nich hipotezy badawcze, a ich weryfikacja jest niewątpliwie przejawem samodzielnego prowadzenia pracy badawczej. Można zatem potwierdzić, udział studentów studiów II stopnia w badaniach.

Kwestia form i zakresu angażowania studentów w proces badań była przedmiotem dyskusji ZO z kadrą dydaktyczną. Uczestnicy spotkania podawali liczne przykłady wdrażania studentów w proces badawczy w ramach prowadzonych przez nich przedmiotów. Na przedmiocie System UE w ramach ćwiczeń studenci mają opracowywać prace (10-15 stron) w dwuosobowych grupach, w ramach których badają efektywność systemów gospodarczych krajów UE. Wykorzystują wiele wskaźników (PKB, wzrost zatrudnienia, zmiany eksportu i inne) pozyskując dane z różnych źródeł statystycznych. Na przedmiocie Polityka innowacyjna krajów UE studenci opracowują projekt będący studium porównawczym dwóch wybranych krajów oraz odnoszą informacje o tych krajach do danych o średnich wynikach europejskich. Danych do tych analiz posydkują samodzielnie w bazach danych.

Ciekawe zadanie badawcze realizują studenci studiów II stopnia – mają stworzyć oryginalne mierniki dobrobytu. Także na przedmiotach formalnie słabo powiązanych z badaniami prezentuje się narzędzia badawcze, jak zauważył uczestnik spotkania ZO PKA z kadrą dydaktyczną kierunku, wskazując przy tym na przedmiot Podstawy zarządzania. Jeden z uczestników spotkania wskazał na przykład opracowania wspólnie ze studentem artykułu naukowego bazującego na pracy dyplomowej. Inny z uczestników wskazał na kluczową rolę seminarium dyplomowego i magisterskiego we wdrażaniu studentów do procesu badań. Seminaia prowadzone są w znacznym wymiarze 3 semestrów, są obowiązkowe i odbywają się w całych grupach seminaryjnych. Wszyscy studenci mają obrany program badawczy, prezentują wyniki cząstkowe, uczestniczą w dyskusji.

Podsumowując należy podkreślić, że do prowadzenia zajęć dydaktycznych wykorzystywane są w dużym stopniu te same narzędzia badawcze, które są aktualnie stosowane w praktyce. Przegląd sylabusów i hospitacje zajęć wskazują na prawidłowe dostosowanie metod dydaktycznych do charakteru poszczególnych przedmiotów co pozwala na osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia.

Rozwiązania stosowane w jednostce prowadzącej oceniany kierunek studiów przewidują możliwość elastycznej realizacji kształcenia poprzez występowanie o indywidualny program studiów w tym planu studiów (§ 6 Regulaminu studiów) bądź indywidualną organizację studiów (§ 8 Regulaminu studiów). Student może za zgodą Dziekana odbywać część studiów w ramach krajowych lub międzynarodowych programów wymiany studenckiej (§ 9 Regulaminu studiów). Regulamin studiów przewiduje możliwość studiowania na dwóch specjalnościach równocześnie, jeśli są prowadzone (§22 Regulaminu studiów). Przewidziane regulacje uwzględniają różnorodność studentów i ich indywidualne potrzeby oraz możliwości. Dotyczy to w szczególności osób niepełnosprawnych. Indywidualne predyspozycje i zainteresowania badawcze studentów mogą być realizowane poprzez wybór seminariów dyplomowych oraz udział w pracach kół naukowych. Studenci otrzymują wsparcie od pracowników naukowych przy przygotowywaniu referatów na konferencje naukowe i artykułów naukowych.

Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wykładowców poza zajęciami w ramach konsultacji bądź innych form bezpośrednich kontaktów także z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej. Pozwala to na wspieranie indywidualnego rozwoju studentów, zachęcanie ich do aktywności i rozwiązywanie problemów, na jakie natrafiają w trakcie studiów.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili bardzo pozytywną opinię o stosowanych metodach kształcenia. W ich opinii metody są dobrane odpowiednio do treści kształcenia oraz aktywizują studentów do samodzielnej pracy. W trakcie zajęć spotykają się z pracą w grupach, zajęciami projektowymi, prezentacjami czy też dyskusjami na wybrany temat. Studenci stwierdzili, że nauczyciele dostosowują metody do indywidualnych potrzeb studentów, w tym w szczególności do studentów niepełnosprawnych. Zdaniem studentów sekwencja zajęć jest odpowiednia, studenci potwierdzili, iż przedmioty realizowane są w odpowiedniej kolejności. W opinii studentów harmonogram zajęć jest źle zorganizowany, jako dużą niedogodność wskazali długie przerwy między zajęciami. Dla przykładu przedstawili sytuację, gdy pierwsze zajęcia odbywają się w godzinach porannych, po nich następuje 4-6 godzin przerwy, a po przerwie kolejne zajęcia, jednakże nie mają problemów ze zmianą grupy w wypadku gdy plan zajęć koliduje z ich innymi obowiązkami.

2.2.

System sprawdzania i oceniania realizacji efektów kształcenia opiera się na rozwiązaniach zawartych w Regulaminie studiów, innych regulacjach wewnętrznych Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek studiów oraz sylabusach przedmiotów. Regulamin studiów określa ogólne warunki i zasady związane z oceną i zaliczaniem przedmiotów, semestrów i całego toku studiów. Określa ramy organizacyjne przebiegu studiów, wprowadza skalę ocen, określa prawa i obowiązki studenta w zakresie weryfikacji efektów kształcenia. Regulacje te są zgodne z powszechnie obowiązującymi regulacjami w krajowym szkolnictwie wyższym i stanowią właściwą podstawę do sprawdzania i oceniania postępów studentów w uczeniu się.

Podstawowymi formami weryfikacji efektów kształcenia są: sprawdziany pisemne, kolokwia, projekty (indywidualne i grupowe), prezentacje, referaty, dyskusje, egzaminy ustne i pisemne (opisowe i testowe) – dostosowywane do możliwości pomiaru efektów przypisanych poszczególnym przedmiotom. W przypadku zajęć ćwiczeniowych i laboratoryjnych ocena

dokonywana jest według kilku stałych kryteriów takich jak: aktywność, przygotowanie do zajęć, praca w grupie, projekty i sprawdziany – z określonymi wagami. Można potwierdzić, iż metody i zasady oceny określone są w sylabusach. Studenci mogą się z nimi zapoznać poprzez system USOS. Wykładowcy dodatkowo informują o nich na pierwszych zajęciach. Wyniki egzaminów/zaliczeń ogłaszane są w systemie USOS (w ciągu 3 dni – egzaminy ustne, w ciągu 7 dni – egzaminy pisemne). Prace zaliczeniowe są udostępniane studentom, podlegają archiwizacji przez okres 2 lat. W przypadku kwestionowania obiektywności oceniania lub warunków egzaminu, student ma prawo wystąpienia o przeprowadzenie egzaminu komisyjnego.

W Raporcie Samooceny władze dziekańskie deklarują, iż reagują natychmiast w przypadku otrzymania jakiegokolwiek sygnału o niewłaściwym przebiegu procesu dydaktycznego. Prodzikan ds. Jakości Kształcenia monitoruje strukturę ocen z poszczególnych przedmiotów i w razie stwierdzenia nieprawidłowości czy szczególnych sytuacji – przeprowadza ze studentami i wykładowcami rozmowy wyjaśniające.

W trakcie wizytacji ZO jednostka udostępniła rozkłady ocen z sesji egzaminacyjnej zimowej 2016/2017 oraz sesji letniej 2015/2016 zarówno dla studiów I stopnia jak i dla studiów II stopnia. Analiza tej dokumentacji wskazała na normalny rozkład ocen, w tym znaczący udział ocen niedostatecznych, ale także ocen bardzo dobrych. Struktura ocen nie budzi zastrzeżeń.

Dla modułu praktyka zawodowa jak wskazano wyżej Uczelnia deklaruje, iż efekty osiągnięte podczas praktyk potwierdzane są wpisami w dzienniczkach praktyk potwierdzanymi przez zakładowego opiekuna praktyk. W trakcie wizytacji ZO kwestia praktyk zawodowych była dyskutowana z Pełnomocnikiem Dziekana ds. Praktyk i Staży oraz Prodzikanem ds. studenckich. W trakcie spotkania omówiono procedury związane z organizacją praktyk, w tym w szczególności tak zwaną „Bazę miejsc odbywania praktyk”. Zauważono jednocześnie brak sylabusów praktyk oraz ustalenia szczegółowych efektów praktyk (jak i innych przedmiotów). Dyskutowano o sposobie weryfikacji efektów kształcenia dla praktyki zawodowej w przypadku osób zwalnianych z jej odbycia. Przedstawiciele Uczelni udostępniłi dodatkowy dokument „Zaświadczenie o odbytej praktyce”, w ramach którego przedstawiciel pracodawcy potwierdza stopień osiągnięcia przez studenta zestawu kierunkowych efektów kształcenia, do których przypisany został moduł praktyki zawodowej. Taką formę weryfikacji osiągnięcia pełnych kierunkowych efektów kształcenia - do których przypisano praktykę zawodową - przez zakładowego opiekuna praktyk należy ocenić jako nieadekwatną. Opinia opiekuna nie może potwierdzić pełnego osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia. Niezbędne jest określenie szczegółowych efektów kształcenia dla praktyki zawodowej i dobranie adekwatnych do nich form weryfikacji. Ponadto jako niewłaściwe należy określić procedury zwalniania z praktyki zawodowej osób pracujących lub prowadzących działalność gospodarczą bez elementu weryfikacji osiągnięcia zakładanych dla praktyki efektów kształcenia.

Studenci ocenianego kierunku, zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia, przygotowują pracę dyplomową. Na Wydziale Ekonomicznym UMCS wprowadzono ujednolicone procedury związane z procesem przygotowania prac dyplomowych, w szczególności dotyczące technicznych wymogów prac dyplomowych. Nie określono jednak standardu wymogów merytorycznych dotyczących prac licencjackich i magisterskich. W trakcie wizytacji władze Wydziału poinformowały, iż nad merytoryczną stroną prac dyplomowych czuwają kierownicy zakładów, którzy informują promotorów o właściwych standardach opracowywania prac dyplomowych. Analiza wylosowanych prac dyplomowych przez ZO w trakcie wizytacji wykazała, iż nie zawsze tematy prac są zgodne z kierunkiem kształcenia i w jeszcze większym stopniu nie zawsze są spójne z efektami kształcenia charakterystycznymi dla specjalności studenta. W przypadku prac licencjackich odnotowano przypadki niewłaściwego formułowania celów prac. Cele prac miały często zbyt ogólny

charakter, nie formułując konkretnego zadania badawczego, które może być zrealizowane z wykorzystaniem narzędzi badawczych właściwych dla dyscypliny ekonomia. W pracach magisterskich formułowane są problemy badawcze, a przede wszystkim hipotezy badawcze. W pracach magisterskich wykorzystuje się stosunkowo obszerną i aktualną literaturę przedmiotu. Analiza prac licencjackich i magisterskich wykazała, iż ich poziom merytoryczny nie zawsze jest wysoki. Pozytywny jest natomiast fakt, iż prace są obiektywnie oceniane przez promotorów i recenzentów. Metodyka prac dyplomowych uwzględnia przygotowanie studentów do prowadzenia badań naukowych. Prace zawierają niezbędne elementy metodyki badań: sformułowanie problemu badawczego, celu pracy, a w przypadku prac magisterskich hipotez, określenie zakresu przedmiotowego pracy, stosowanych metod badawczych oraz wykorzystanych źródeł.

Lektoraty prowadzone przez lektorów CNCJO UMCS kończą się egzaminami na poziomie B2 (I st.) lub B2+ (II st.). Władze dziekańskie stale współpracują z koordynatorami języków i dyrekcją CNCJO w celu doskonalenia procesu nauczania języków obcych.

Formy weryfikacji efektów kształcenia są właściwie wymienione w kartach przedmiotów. Uczelnia udostępniła w trakcie wizytacji ZO prace egzaminacyjne i etapowe. Ich analiza wykazała, iż w praktyce realizowane prace przejściowe są generalnie adekwatne w swojej treści do zakładanych efektów kształcenia. Potwierdzenie pełnej zgodności prac przejściowych z efektami kształcenia jest utrudnione ze względu na wzmiankowany brak sformułowania w kartach przedmiotów szczegółowych/przedmiotowych efektów kształcenia. Analiza wybranych prac przejściowych wykazała, iż bardzo starannie weryfikowane są efekty kształcenia w zakresie wiedzy natomiast występują niedoskonałości - przynajmniej w zakresie archiwizacji - w zakresie weryfikacji efektów dotyczących umiejętności i kompetencji społecznych.

W odniesieniu do procesu dyplomowania należy podkreślić, iż prace dyplomowe mają najczęściej charakter empiryczny. Uczelnia zakłada, iż realizowane praktyki umożliwiają zebranie danych źródłowych i powinny być podstawą do identyfikacji i rozwiązania konkretnego problemu praktycznego. Natomiast prace magisterskie mają z reguły charakter teoretyczno-empiryczny. Tematyka prac generalnie odpowiada zakładanym efektom kształcenia. Jednak występują przypadki niepełnej zgodności prac z dyscypliną ekonomia do której przypisano oceniany kierunek i stosunkowo częstsze przypadki braku zgodności tematyki pracy ze specjalnością studenta.

Uczelnia przedstawiła w załączniku do Raportu Samooceny obszernie informacje o zaangażowaniu studentów w działalność naukową. Załączono następujące wykazy: „Wykaz wybranych prac naukowych (artykułów/rozdziałów w monografiach), w których studenci i pracownicy WE UMCS byli współautorami”; „Wykaz wybranych publikacji książkowych, w których studenci WE UMCS byli autorami, a które powstały pod redakcją pracowników naukowych WE”; „Wykaz wybranych publikacji naukowych studentów WE –samodzielnych”; „Wykaz wybranych projektów badawczych/badań naukowych i projektów praktycznych prowadzonych przez pracowników WE, w których studenci byli zaangażowani”; „Wykaz konferencji organizowanych przez koła naukowe i/lub samorząd studentów funkcjonujące na WE”; „Wykaz wybranych konferencji, w których studenci WE brali czynny udział (z publikacją lub wygłoszeniem referatu)”. Tematyka prac studentów jest zgodna z dyscypliną do której przypisano oceniany kierunek. Liczba prac i ich charakterystyka dobrze ilustrują zaangażowanie studentów w działalność naukową co jest spójne z ogólnoakademickim profilem kształcenia.

Z informacji zawartych w Raporcie Samooceny wynika, iż ok. 80% absolwentów studiów I stopnia decyduje się na kontynuację kształcenia na studiach II stopnia na WE UMCS. Część absolwentów studiów I stopnia podejmuje studia magisterskie w większych ośrodkach gospodarczych, co umożliwia im kontynuację nauki i jednoczesną pracę zawodową (informacje

od tej grupy absolwentów wskazują, że są oni dobrze przygotowani do kontynuacji nauki na innych uczelniach). Zdaniem Uczelni absolwenci dobrze radzą sobie na rynku pracy, a nawet często podejmują zatrudnienie już podczas studiów lub znajdują pracę w zawodzie w krótkim czasie po zakończeniu studiów. Uczelnia podkreśla, iż pracodawcy często zwracają się do władz WE z prośbą o pomoc w znalezieniu pracownika. Powyższe opinie zostały potwierdzone w trakcie spotkania ZO z interesariuszami zewnętrznym, gdzie wysoko ocenili oni przydatność absolwentów na rynku pracy. Potwierdza to przydatność na rynku pracy wiedzy i umiejętności zdobytych podczas studiów na ocenianym kierunku studiów. W trakcie spotkania przedstawiciele pracodawców wysoko oceniali kształcenie na Wydziale w zakresie kierunku *ekonomia*. Spośród obecnych (ok. 10) pracodawców większość podkreślała, że zatrudniają absolwentów, często po odbyciu u nich praktyk. W trakcie spotkania wskazano, iż współpraca z Wydziałem polega także na dostosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb pracodawców. Za taki przykład można uznać wprowadzenie specjalności *Ubezpieczenia społeczne i gospodarcze* w kontekście ścisłej współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, którego przedstawiciel jest aktywnym członkiem Rady Przedsiębiorców. Można ocenić, iż wskazany przykład zasługuje na miano dobrej praktyki. Na pytanie członków ZO o słabości absolwentów z punktu widzenia wymagań kompetencyjnych na zajmowanych przez nich stanowiskach pracy uczestnicy spotkania wskazali jednoznacznie na pierwszym miejscu „brak umiejętności komunikacji”. Dotyczyło to zarówno komunikacji werbalnej, jak i pisemnej, a nawet niewerbalnej. Podniesiono także potrzebę wzmocnienia kompetencji językowych w formie wprowadzenia „drugiego języka” do programu kształcenia.

Proces sprawdzania i oceny efektów kształcenia opiera się na sformalizowanych procedurach opisanych w aktach wewnętrznych Uczelni i Wydziału, których przestrzeganie jest przedmiotem kontroli. Uczelnia dokonuje w odniesieniu do wszystkich prac dyplomowych sprawdzania stopnia ich samodzielności za pomocą systemu antyplagiatowego. Cały system oceny osiągnięć efektów kształcenia jest przejrzysty i zapewnia rzetelność prowadzenia oceny. Studenci mają możliwość egzekwowania swoich praw i sygnalizowania wszelkich problemów w tym zakresie w drodze zarówno kontaktów bezpośrednich z nauczycielami akademickimi i władzami wydziałowymi, jak i anonimowych ocen wyrażanych w ankietach. Regulamin studiów przewiduje w szczególności możliwość wystąpienia o komisyjne sprawdzenie wiedzy i umiejętności.

Oceny realizacji efektów kształcenia związanych z poszczególnymi przedmiotami dokonują co do zasady nauczyciele akademicy prowadzący te przedmioty. Weryfikacja wiedzy i umiejętności studentów przez szersze gremium ma miejsce jedynie w przypadku egzaminów dyplomowych z udziałem przewodniczącego komisji, promotora i recenzenta. Dobór nauczycieli akademickich dokonujących oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Wątpliwości budzi jedynie wzmiankowane powierzenie weryfikowania osiągnięcia pełnych kierunkowych efektów kształcenia zakładowym opiekunom praktyk.

Na ocenianym kierunku studiów nie są prowadzone zajęcia z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość.

W opinii studentów stosowane metody sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia są odpowiednie do formy zajęć dydaktycznych. Studenci przyznali, że spotykają się z różnymi metodami takimi jak: testy jednokrotnego/wielokrotnego wyboru, zadania opisowe, zadania obliczeniowe, wykonanie projektu, prezentacja opracowanego zagadnienia, projekty grupowe czy egzaminy ustne. System oceniania jest znany i zrozumiały. W trakcie spotkania z ZO PKA studenci stwierdzili, że każdy nauczyciel zapoznaje studentów z warunkami zaliczenia przedmiotu na pierwszych zajęciach w semestrze, przedstawiając zakładane efekty kształcenia, formy weryfikacji stopnia ich osiągnięcia oraz zasady oceniania. Oceny zaliczeń i egzaminów publikowane są w systemie usos, a z informacji studentów wynika, że pojawiają się w terminie nie późniejszym niż 7 dni od dnia egzaminu. Studenci

wyrazili bardzo pozytywną opinię w kwestii organizacji sesji egzaminacyjnej - na pierwszych zajęciach w semestrze ustalana jest data egzaminu i wprowadzana do arkusza publikowanego na stronie internetowej Uczelni, gdzie znajduje się pełne zestawienie dat zaplanowanych egzaminów.

2.3.

Zasady rekrutacji na studia I stopnia są jasne i opierają się na wymogu zdania egzaminu maturalnego, a rekrutacja prowadzona jest na podstawie listy rankingowej według wybranych przedmiotów na dyplomie maturalnym. Przyjmowana jest średnia ocena z wybranego przedmiotu: matematyka/geografia /historia oraz języka nowożytnego. Przyjęte zasady rekrutacji na studia I stopnia nie budzą wątpliwości, choć nie optymalizują doboru kandydatów na studia danego kierunku z punktu widzenia przygotowania kandydatów do opanowania efektów kształcenia właściwych dla kierunku *ekonomia*.

Zgodnie z Uchwałą Nr 06/02/2016 Rady Wydziału Ekonomicznego z dnia 18 lutego rekrutacja na studia II stopnia zakłada, iż „kandydaci na studia drugiego stopnia będą przyjmowani według rankingu ocen na dyplomie z ukończenia studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia lub jednolitych magisterskich”. Zapis ten jest uzupełniony stwierdzeniem, iż: „Na kierunku *ekonomia* w pierwszej kolejności kwalifikowani będą absolwenci studiów pierwszego stopnia kierunku *ekonomia* na Wydziale Ekonomicznym UMCS, następnie absolwenci innych kierunków tego Wydziału, a w dalszej kolejności absolwenci kierunków pokrewnych realizowanych na UMCS i w innych szkołach wyższych”.

Należy stwierdzić, iż powyższe kryteria rekrutacji na studia II stopnia kierunku *ekonomia* są:

- nieprzejrzyste a ich praktyczne wdrożenie nie jest jednoznaczne, gdyż nie podano zasad łączenia dwóch rodzajów kryteriów (ranking według ocen i preferencje co do jednostki, w której ukończono wcześniejsze studia);
- drugie z powyższych kryteriów rekrutacji może naruszać zasadę równości dostępu do kształcenia dla wszystkich kandydatów spełniających określone wymagania formalne i merytoryczne. Zostaje niewłaściwie przyjęta zasada preferowania kandydatów kończących wskazane podmiotowo uczelnie wyższe;
- przyjęte kryteria wykorzystują nieprecyzyjne sformułowanie „kierunki pokrewne”. W obowiązującym systemie kształtowania specyfika poszczególnych kierunków kształcenia wynika z odniesienia zakładanych efektów kształcenia do określonych obszarów nauki, dziedzin nauki i dyscyplin naukowych;
- przyjęte zasady rekrutacji na studia II stopnia nie zapewniają weryfikacji, szczególnie w stosunku do absolwentów „kierunków pokrewnych”, iż posiadają oni niezbędne kompetencji (uzyskane efekty kształcenia) na poziomie studiów I stopnia niezbędne z punktu widzenia możliwości realizacji efektów kształcenia zakładanych na studiach II stopnia. System rekrutacji nie zapewnia, iż wszystkie osoby przyjęte spełnią wymagania wstępne dla wszystkich przedmiotów przewidzianych w programie kształcenia studiów II stopnia.

W trakcie wizytacji ZO omówiono powyższe kwestie na spotkaniu z Prodziekanem i osobami odpowiedzialnymi za proces rekrutacji.

Zasady uznawania efektów i okresów kształcenia uzyskanych w szkolnictwie wyższym określone są na zasadach wymienionych w § 9 Regulaminu studiów. Dla studentów korzystających z programu Erasmus+ przygotowano szczegółową procedurę. Zasady przenoszenia się z innych uczelni (lub z innego kierunku studiów) określają § 10-11 Regulaminu studiów, a zasady wznowienia studiów celem ich ukończenia i/lub złożenia i obrony pracy dyplomowej określają § 34 i § 39 Regulaminu studiów. W Regulaminie studiów

(§ 7) przewidziano możliwość potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną. Potwierdzanie to odbywa się w procesie oceny wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Proces potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną regulowany jest dodatkowo szczegółową procedurą 2.5.

W odniesieniu do procesu dyplomowania obowiązuje procedura 2.4. Seminaria trwają 3 semestry. Wyboru promotora pracy dyplomowej dokonuje student na podstawie oferty tematyki seminariów. Po pierwszym semestrze temat pracy dyplomowej zgłaszany jest do zatwierdzenia przez Radę Instytutu, a od 2017 r. przez Zespół Programowy ds. Kierunku. Prace dyplomowe mają z zasady charakter empiryczny lub teoretyczno-empiryczny. Wprowadzenia podstawowych informacji o pracy do Archiwum Prac Dyplomowych (APD) dokonuje student, pracę zatwierdza promotor i kieruje ją do sprawdzenia systemem antyplagiatowym. W przypadku przekroczenia dopuszczalnych współczynników prawdopodobieństwa [20%] i [5%] praca nie jest dopuszczana do obrony. Pula pytań obowiązujących na egzaminie dyplomowym jest zamieszczona na stronie WE, pytania są losowane, recenzenta wyznacza Prodziekan ds. Jakości Kształcenia.

Na podstawie informacji przedłożonych przez Uczelnię można stwierdzić, iż po zakończeniu każdego semestru Prodziekan ds. Studentów przedstawia Radzie Wydziału szczegółowe sprawozdanie z sesji obejmujące m.in.: liczbę studentów przystępujących do zaliczenia/egzaminu, studentów, którzy zaliczyli przedmiot, liczbę wpisów warunkowych, liczbę studentów skierowanych na powtórzenie semestru, liczbę przedłużeń sesji, liczbę skreśleń po sesji (w tym z powodu niezłożenia pracy dyplomowej w terminie). W przypadku wskaźników odbiegających od normy podejmowane są działania wyjaśniające i korygujące.

Można zauważyć, iż w związku ze zidentyfikowanymi przez ZO przypadkami niezgodności tematów prac dyplomowych z kierunkiem kształcenia i specjalnością studentów dotychczas podejmowane działania korygujące nie były w pełni skuteczne.

W opinii studentów przyjęte kryteria rekrutacji pozwalają na odpowiedni dobór kandydatów na studia. W trakcie spotkania z osobą odpowiedzialną za rekrutację zostały przedstawione warunki rekrutacji studentów z Polski oraz z innych krajów. Przyjęte warunki rekrutacji skutecznie sprawdzają umiejętności w tym znajomość języka polskiego wśród kandydatów na studia z innych krajów. Studenci trybu stacjonarnego obecni na spotkaniu z ZO PKA wielokrotnie przytaczali duże problemy z wyborem promotora pracy dyplomowej. Z ich perspektywy obecnie przyjęta procedura wyboru seminarium i promotora pracy dyplomowej nie działa odpowiednio i utrudnia wybór właściwego promotora. Obecnie procedura określa dzień, w którym studenci mogą zapisywać się na seminaria bezpośrednio u wybranych promotorów, co jak przyznali studenci, powoduje stosowanie metody pierwszeństwa i ustawianie się studentów w kolejkach od godziny 3:00 w nocy. Niejednokrotnie dochodzi do sytuacji gdy z dostępnych 10 miejsc u wybranego promotora większość jest już zajęta przed rozpoczęciem terminu zapisów. W opinii studentów obecna procedura powoduje trudności w wyborze preferowanego seminarium i konieczność wyboru na podstawie wolnych miejsc u promotorów, do których jest mniejsze zainteresowanie innych studentów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program i plan studiów, ujęte w nim treści programowe, wymiar godzinowy poszczególnych przedmiotów, stosowane formy zajęć i metody dydaktyczne pozwalają na realizację założonych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie przygotowania studentów do prowadzenia badań naukowych bądź udziału w nich.

Stosowane metody sprawdzania i oceny realizacji efektów kształcenia oraz organizacja procesu sprawdzania i oceny są właściwe.

W opinii studentów stosowane metody kształcenia pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, ich różnorodność pozwala im zdobywać umiejętności i

kompetencje, a także aktywizuje ich na zajęciach. Sposoby weryfikacji i oceny stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia są odpowiednio dobrane i dostosowane do form zajęć. Prowadzący zapoznają studentów z sylabusami na zajęciach organizacyjnych. System oceniania jest studentom znany, w ich opinii są oceniani obiektywnie, a oceny są wpisywane do systemu usos w bardzo krótkim czasie. W opinii studentów organizacja planu zajęć nie jest odpowiednia, ze względu na zbyt duże przerwy między zajęciami.

Tryb i warunki rekrutacja kandydatów na studia I stopnia umożliwiają ich dobór w oparciu o wiedzę i umiejętności pozwalające na osiągnięcie określonych dla kierunku efektów kształcenia. W przypadku kryteriów rekrutacji na studia II stopnia występują uchybienia.

Rekrutacja prowadzona jest w oparciu o internetowy system rekrutacji. Warunki rekrutacji podane są na stronie internetowej. W opinii studentów pozwalają na odpowiedni dobór kandydatów na studia. Przyjęte warunki rekrutacji określają tryb postępowania przy rekrutacji kandydatów kończących szkołę średnią w Polsce oraz dla kandydatów z zagranicy.

Aktualnie stosowany system wyboru seminariów i promotora pracy dyplomowej jest dużym utrudnieniem dla studentów, na co zwracali szczególną uwagę. Przyjęte zasady powodują powstawanie dużych kolejek oczekujących na zapis do wybranego promotora od godzin nocnych.

Uczelnia przyjęła zasady odnoszące się do uznawania efektów kształcenia uzyskanych poza systemem studiów.

Dobre praktyki

1. Stosowanie tak zwanej „Bazy Miejsc Odbywania Praktyk”.
2. Terminy egzaminów podawane na początku semestru do wiadomości studentów poprzez arkusz dostępny na stronie internetowej.

Zalecenia

1. Opracowanie karty przedmiotu (sylabusu) dla modułu praktyka zawodowa.
2. Opracowanie szczegółowych efektów kształcenia dla praktyki zawodowej.
3. Dobranie adekwatnych form weryfikacji osiągnięcia szczegółowych efektów kształcenia dla praktyki zawodowej
4. Sformułowanie szczegółowej procedury uznawania efektów uczenia się zyskanych w wyniku wykonywania pracy zawodowej dla zaliczenia praktyki zawodowej osób pracujących lub prowadzących działalność gospodarczą uwzględniających weryfikację osiągnięcia zakładanych dla praktyki efektów kształcenia.
5. Dalsze podejmowanie działań zmierzających do optymalizacji planu zajęć na studiach dziennych, tak aby ograniczyć „okienka” i eliminować realizację zajęć w godzinach popołudniowych, a szczególnie wieczornych.
6. Należy usunąć błędy w przypisywaniu punktacji ECTS i ujednoczyć przypisywanie punktacji tak aby jednemu punktowi ECTS odpowiadały nakłady czasu pracy na poziomie 25-30 godzin.
7. Należy opracować standardy wymogów merytorycznych w stosunku do prac licencjackich i magisterskich. W przypadku prac licencjackich odnotowano przypadki niewłaściwego formułowania celów prac. Cele prac miały często zbyt ogólny charakter nie formułując konkretnego zadania badawczego, które może być zrealizowane z wykorzystaniem narzędzi badawczych właściwych dla dyscypliny ekonomia.
8. Należy doprecyzować zasady rekrutacji na studia II stopnia, gdyż w obecnej wersji nie zapewniają przejrzystości i selektywności kryteriów kwalifikacji oraz bezstronności zasad i procedur rekrutacji.
9. Zasadna jest zmiana systemu wyboru seminarium i promotora pracy dyplomowej, na przykład na pierwszeństwo wyboru dla studentów z najwyższą średnią z toku studiów.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

W Uniwersytecie Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie wprowadzono model zarządzania jakością kształcenia, który obejmuje 6 obszarów związanych z jakością kształcenia, w tym m. in. z:

- organizacją i przebiegiem procesu kształcenia, w tym zajęć dydaktycznych oraz
- systemem obiegu i udostępniania informacji.

Model ten określa zadania dotyczące zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia oraz procedury, poprzez które realizuje się przyjęte zadania Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Nadzór nad wdrożeniem i doskonaleniem Systemu sprawuje Rektor. Dla realizacji zadań wynikających z SZJK został powołany Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia, Zespół ds. Analiz Jakości Kształcenia, a na poziomie Wydziału – Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia oraz dla każdego kierunku Zespoły Programowe.

Kluczowe procedury zadań objętych tym systemem dotyczące programu kształcenia opracowane na Wydziale Ekonomicznym to *Procedura*:

- *opracowania programów studiów,*
- *opracowania i weryfikowania efektów kształcenia na kierunkach realizowanych na Wydziale,*
- *wyboru specjalności, przedmiotów fakultatywnych i seminarium dyplomowego,*
- *dyplomowania oraz*
- *zasad dokumentowania efektów kształcenia, realizacji praktyk zawodowych.*

Ich wdrożenie pozwala na usprawnianie procesu dydaktycznego. Określono w nich szczegółowe cele kształcenia uwzględniające specyfikę Wydziału Ekonomicznego, zakres i opis zakładanych efektów kształcenia, udział w procesie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowym przeglądzie programu kształcenia interesariuszy zarówno wewnętrznych (nauczycieli akademickich, studentów), jak i zewnętrznych (pracodawcy, absolwenci), a także sposoby dokumentowania wyników monitorowania i przeglądów programów kształcenia i ich wykorzystanie w procesie naprawy lub doskonaleniu oraz sposoby udostępniania raportów z tych przeglądów interesariuszom.

Wydział Ekonomiczny wprowadził rozwiązania systemowe polegające na stałej analizie i weryfikacji procesu kształcenia. Wdrożył system zapewnienia jakości kształcenia oraz monitoruje i przeprowadza na bieżąco weryfikację efektów kształcenia na każdym poziomie i etapie procesu kształcenia.

Formułowanie oraz doskonalenie programów i efektów kształcenia odbywa się na szczeblu Zespołów Programowych poszczególnych kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Ekonomicznym, któremu przewodniczy Kierownik kierunku. W skład Zespołów wchodzi kierownicy specjalności, samodzielni nauczyciele akademicy wchodzący w skład minimum kadrowego danego kierunku. Przedstawiciele studentów oraz Rady Przedsiębiorców są członkami Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, który opiniuje postulaty zgłaszane przez Zespoły Programowe oraz Radę Przedsiębiorców. Studenci jako członkowie ciał opini dawczo-doradczych, poza możliwością bezpośredniego zgłaszania propozycji zmian, mogą także wnioskować o wprowadzenie zmian wypełniając ankietę, zarówno w formie elektronicznej, jak i papierowej, oceniającą wykonywanie obowiązków przez nauczycieli akademickich oraz proces kształcenia.

Poza interesariuszami wewnętrznymi znaczącą rolę w formułowaniu i ocenie treści programowych z punktu widzenia potrzeb rynku pracy odgrywa Rada Przedsiębiorców, w skład której wchodzi przedstawiciele sektora przedsiębiorstw oraz instytucji publicznych. Głównym zadaniem Rady Przedsiębiorców jest nawiązanie ścisłej współpracy środowiska nauki i praktyki gospodarczej. Jednym z obszarów współpracy jest dostosowanie programów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Sugestie członków Rady Przedsiębiorców wykorzystywane są również w określaniu tematyki prac dyplomowych, a także organizacji praktyk studenckich.

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni są członkami Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Rady Wydziału, przedstawiciele pracodawców zasiadają w Radzie Przedsiębiorców.

Jak poinformowano w czasie wizytacji działania doskonalące jakość kształcenia uwzględniające opinie interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych, podjęte przez Władze Wydziału to:

1. na wniosek nauczycieli akademickich dokonywane są zmiany:
  - sekwencji realizacji poszczególnych przedmiotów np. zmiana kolejności realizacji przedmiotów *Państwo a gospodarka* oraz *Ekonomia sektora publicznego*
  - na wniosek pracowników prowadzących seminaria dyplomowe oraz studentów (zgłoszony do Prodziekana ds. Jakości Kształcenia, zaopiniowany pozytywnie przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia) – stworzono - decyzją Rady Wydziału - możliwość przygotowywania prac dyplomowych w języku obcym;
2. na wniosek studentów oraz Samorządu studentów:
  - na podstawie oceny zajęć - włączono do puli wykładów fakultatywnych i przedmiotów ogólnowydziałowych przedmioty cieszące się zainteresowaniem studentów, prowadzone przez wykładowców wysoko ocenianych przez studentów takie jak: *zaawansowane funkcje Excela* (sugestia studentów) oraz wykłady profesorów wizytujących, którzy prowadzą zajęcia w językach obcych, tj. *Asian Economic Integration and Regional, Bilateral and Multilateral as well as Mega FTAs, Asian Emerging Giants within the Asian Economic System, Cross-cultural Issues in Business, Managerial Implications of Globalization, Economic Systems of the UE*
  - wprowadzono większy wymiar zajęć praktycznych, tj. *Symulacje biznesowe TEES 6* dla studentów I roku, zajęcia laboratoryjne - *Zaawansowane funkcje Excela*, gry kierownicze – *Marketplace* prowadzone z nauczycieli akademickich Wydziału posiadających certyfikat trenera gry kierowniczej;
  - uruchomiono specjalność na kierunku *ekonomia* (pomimo mniejszej niż wymagana liczby zgłaszających się studentów – 18 osób) - *Polityka ekonomiczna a rozwój i zabezpieczenie ludności*;
  - uruchomienie lektoratów z języka niemieckiego i hiszpańskiego;
  - wprowadzenie tłumacza migowego dla osób niesłyszących;
  - modyfikacja procedur w zakresie zapisów na seminaria dyplomowe z wykorzystaniem systemu USOS.
3. Członkowie Rady Przedsiębiorców, a także osoby z otoczenia społeczno-gospodarczego prowadzą zajęcia fakultatywne (do wyboru). Są osoby z doświadczeniem praktycznym. Zaletą prowadzonych wykładów jest przede wszystkim bezpośredni kontakt z praktykami oraz realnymi problemami biznesowymi. Uczestnictwo w wykładach umożliwia zdobycie doświadczenia przydatnego przy ubieganiu się o praktyki, staże czy pracę. W ramach tych wykładów realizowane są takie zajęcia jak:
  - *Systemy wymiany informacji finansowej w Polsce i na świecie*
  - *Zaawansowane funkcje Excela*
  - *Pośrednictwo i doradztwo ubezpieczeniowe*

- *Bank Centralny we współczesnej gospodarce; oraz Pieniądz i systemy monetarne*
  - *Podstawy prawa gospodarczego*
  - *Komunikacja w biznesie*
4. Rada Przedsiębiorców zgłosiła wniosek o podjęcie stałej współpracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi polegającą na organizacji klas akademickich, włączaniu pracowników dydaktycznych do prowadzenia zajęć w szkołach ponadgimnazjalnych, zapraszanie uczniów na Wydział Ekonomiczny na zajęcia, konkursy, czy szkolenia.
  5. Uwzględniając sugestie ze strony prawodawców zwiększono liczbę godzin zajęć z przedmiotów: z *Zamówienia publiczne* i *Ubezpieczenia*.
  6. Członkowie Rady Przedsiębiorców oferują miejsca praktyk dla studentów tj.: MPK Lublin, Gala S.A, Wojewódzki Urząd Statystyczny (różne działy), Solet, Urząd Miasta (różne działy), NBP, Pol-inowex, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (różne działy).

Biorąc powyższe pod uwagę można zatem stwierdzić, iż przedstawiciele interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych są członkami wszystkich ciał odpowiedzialnych za podejmowania kluczowych decyzji dla projektowania, monitorowania i realizacji programów i efektów kształcenia.

Monitorowanie, okresowy przegląd programów kształcenia i osiągnięcia zakładanych w programie efektów kształcenia odbywa się na każdym etapie kształcenia, począwszy od zajęć dydaktycznych, poprzez praktyki zawodowe, i na procesie dyplomowania kończąc. W tym celu opracowane zostały zasady przygotowania i obrony prac dyplomowych (*Regulamin studiów UMCS, Procedura dyplomowania*). Obowiązujące na egzaminie dyplomowym zagadnienia odpowiadają założonym efektom kształcenia. Procesem monitorowania efektów kształcenia objęte są również praktyki studenckie, dla których opracowano *Regulamin studenckich praktyk zawodowych* i wdrożono Procedurę realizacji tych praktyk.

Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest ściśle związane z metodami i formami kształcenia. Biorąc pod uwagę doświadczenie dydaktyczne pracowników, Władze Wydziału pozostawiają swobodę wyboru tych metod i form prowadzącym zajęcia (kierownikom przedmiotów).

Monitorowanie, okresowy przegląd programów kształcenia i osiągnięcia zakładanych pozwala to na dokonanie oceny aktualności zakładanych efektów kształcenia, w tym m. in. ma ich zgodności z oczekiwaniami otoczenia społeczno-gospodarczego i rynku pracy, oceny stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oceny programu studiów, stosownych form kształcenia i metod ich weryfikacji i oceniania, a także ocenę nakładu pracy własnej studenta, materiałów dydaktycznych oraz infrastruktury dydaktycznej. Analiza wyników egzaminów (semestralna struktura ocen każdego kierunku, w tym roku studiów i przedmiotów), oceny prac etapowych, dyplomowych, praktyk, a także semestralna analiza odsiewu studentów, semestralna analiza oceny nauczycieli akademickich i zajęć dydaktycznych dokonywana przez studentów stanowi materiał analityczny dla władz Wydziału i Kolegium Dziekańskiego. Materiał ten pozwala Władzom Wydziału na podjęcie skutecznych działań o charakterze doskonalącym lub - w zależności od stwierdzonych uchybień - naprawczym.

Działania doskonalące jakość kształcenia będące wynikiem monitorowania oraz okresowego przeglądu programów kształcenia, uwzględniające opinie wewnętrznych, podjęte przez Władze Wydziału to:

1. na podstawie analizy protokołów z sesji egzaminacyjnej oraz przeglądu sylabusów, na wniosek Zespołu Programowego Kierunku, zaopiniowany przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, Rada Wydziału podjęła decyzję o zmianie kolejności realizacji zajęć z takich przedmiotów jak: *Państwo a gospodarka* oraz *Ekonomia sektora publicznego* (III rok studiów)

2. na podstawie analizy wyników ankiety oceny zajęć oraz analizy protokołów z sesji egzaminacyjnych i struktury ocen – w przypadkach ocen rażąco odbiegających od rozkładu standardowego - na wniosek Prodziekana ds. Jakości Kształcenia zakończono lub nawiązano współpracę z pracownikami spoza Uczelni prowadzącymi zajęcia fakultatywne, a także rozwiązywanie umów z wykładowcami nie przestrzegającymi (mimo zaleceń władz dziekańskich) standardów obowiązujących na Wydziale Ekonomicznym, generujących dużo zastrzeżeń ze strony studentów;
3. stałe objęcie wszystkich prac dyplomowych kontrolą antyplagiową;
4. stałe monitorowanie przez Prodziekana ds. Jakości Kształcenia terminowego rozpoczynania zajęć oraz odbywania konsultacji przez wykładowców oraz monitorowanie realizacji zajęć przeniesionych (z uzasadnionego powodu) na inny termin;
5. stałe monitorowanie i doskonalenie infrastruktury dydaktycznej na Wydziale do realizacji zajęć dydaktycznych, stałe wyposażenie pomieszczeń dydaktycznych w sprzęt do prowadzenia zajęć, pozyskiwanie specjalistycznego oprogramowania.

Na Wydziale Ekonomicznym dokonywany jest systematycznie proces monitorowania struktury ocen i na bieżąco przyczynia się do stałej poprawy jakości procesu dydaktycznego oraz weryfikacji treści i efektów kształcenia. Przeprowadzany jest on poprzez analizę ocen prac etapowych, zaliczeniowych, egzaminacyjnych w trakcie studiów, ocenę praktyk oraz ocenę procesu dyplomowania. Brane są pod uwagę mierniki ilościowe i jakościowe np. współczynniki pozytywnych zaliczeń w pierwszym terminie, odsetek ocen pozytywnych i negatywnych (bdb – ndst), odsetek studentów z zaliczeniem warunkowym, procent studentów niekończących studiów, struktura ocen uzyskiwanych na egzaminie dyplomowym.

W przypadku znacznego odsetka ocen niedostatecznych stosuje się mierniki jakościowe np. wprowadza się dodatkowe hospitacje zajęć, rozmowy z nauczycielami akademickimi czy też weryfikuje się treści kształcenia dostosowując je do poziomu danej grupy studenckiej.

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, iż rekonstrukcja zmian doskonalących programy kształcenia odbywa się cyklicznie (semestralnie) na wniosek zarówno interesariuszy wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Zdecydowana większość proponowanych zmian jest uwzględniana i monitorowana, a ich efekty weryfikowane na bieżąco, co potwierdzają protokoły z posiedzeń organów Wydział

Przedstawiciele Wydziałowego Samorządu Studentów przyznali, iż władze Wydziału umożliwiają im aktywny udział w procesie projektowania i monitorowania programów kształcenia. Proces odbywa się w oparciu o przyjęte na Wydziale procedury, które włączają w ten proces interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. W konsultacjach programów kształcenia mają udział studenci za pośrednictwem reprezentantów w zespołach opracowujących programy kształcenia jak również w Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia. Prowadzona jest ankieta dla osób kończących studia wyższe, której celem jest weryfikacja kierunkowych efektów kształcenia oraz uzyskanie opinii na temat programu studiów. Badanie prowadzone jest za pomocą elektronicznego kwestionariusza ankiety. W opinii studentów zauważalne są zmiany w programie kształcenia kolejnych cykli na podstawie wniosków z przeprowadzonych ankiet. Regularnie pod koniec semestru prowadzone są także ankiety oceny zajęć dydaktycznych. Wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji przedstawiane są na Radzie Wydziału oraz na posiedzeniach zespołu ds. jakości kształcenia. Samorząd studentów organizuje spotkania ze studentami w celu omówienia wyników ankiet, lecz zainteresowanie studentów uczestnictwem w tych spotkaniach jest znikome.

3.2.

Publiczny dostęp do informacji jest zapewniany przez strony internetowe UMCS oraz stronę internetową Wydziału Ekonomicznego (www.umcs.pl/pl/ekonomiczny), zgodnie z procedurą *zasady udostępnia informacji na Wydziale Ekonomicznym*. Ponadto dostępny jest

portal informacyjny dotyczący poszczególnych modułów kształcenia (*usosweb.umcs.pl*). Strony internetowe Wydziału oraz Uniwersytetu udostępniają także informacje dotyczące rekrutacji oraz możliwości dalszego kształcenia i zatrudnienia absolwentów (*www.irk.umcs.lublin.pl*).

Wg informacji uzyskanych w czasie wizytacji na spotkaniu z przedstawicielami wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Ekonomicznym za wszelkie działania związane z obsługą kanałów informacyjnych, tj. udostępnianie, monitorowanie i aktualizowanie danych odpowiedzialny jest pracownik administracyjny ds. promocji. Zakres informacji do umieszczenia na stronie wydziałowej zgłaszają Władze Wydziału, pracownicy, Samorząd Studencki, Koła Naukowe, studenci, a także przedstawiciele przedsiębiorstw współpracujących z Wydziałem drogą mailową, telefonicznie lub ustnie.

Sprawy studenckie takie jak: odwoływanie zajęć, zmiana terminów konsultacji aktualizowane są przez pracownika administracyjnego Wydziału na bieżąco na specjalnie uruchomionej stronie Wydziałowej na Facebooku (*Dziekanat WE UMCS*), po uzyskaniu informacji od nauczyciela akademickiego; zaś w zakresie oferty dydaktycznej – po konsultacjach z władzami Wydziału.

Plany zajęć dydaktycznych, programy kształcenia, procedury, uchwały dotyczące kształcenia są umieszczane na stronie internetowej Wydziału przez pracownika administracji niezwłocznie po ich przyjęciu lub ich zaktualizowaniu przez Radę Wydziału. Pełnomocnik ds. Praktyk i Staży przesyła drogą mailową ogłoszenia o praktykach i stażach do pracownika administracji, który niezwłocznie umieszcza je w stosownej zakładce na *www* oraz *Facebooku*. Na *Facebooku* zrzeszającej starostów poszczególnych kierunków studiów umieszcza najważniejsze informacje dotyczące studentów. Dostęp do informacji zapewniany jest również poprzez coraz szersze wykorzystywanie systemu *USOS*.

Wydział, opiekunowie i starostowie poszczególnych lat prowadzi wielokanałową komunikację ze studentami za pośrednictwem strony internetowej.

Cyklicznie dokonuje się aktualizacji wydziałowej strony w celu zwiększenia jej przejrzystości i czytelności jak np. zmiana całej zakładki „dla studentów” (ze względu na wcześniej panujący w niej nieład); uaktualnianie profili pracowników administracji, zaś w przypadku zmian organizacyjnych, informacji o Wydziale itp. Ponadto na stronie tej znajdują się informacje dotyczące aktualnych wydarzeń, informacje o szkoleniach i konferencjach, osiągnięciach i sukcesach pracowników oraz studentów. Nadzór merytoryczny nad całością sprawuje Dziekan Wydziału oraz Prodziekan ds. Jakości Kształcenia.

Wsparciem dla działań wydziałowych jest także Biuro Promocji *UMCS*, system *USOS*, uczelniana komórka zajmująca się obsługą informatyczną strony internetowej, w tym Wirtualnego Kampusu *UMCS*, na którym odbywają się szkolenia w zakresie *bhp*.

W opinii studentów informacje dostępne na stronie internetowej są dla nich kompletne i aktualne, a w razie potrzeby bez problemu mogą znaleźć niezbędne informacje. Uczelnia i Wydział zapewniają dostęp do kompleksowych i aktualnych informacji, poprzez stronę internetową, system *USOS* oraz profil w serwisie *Facebook*. Strona internetowa zawiera wszystkie niezbędne informacje takie jak m.in.: sylabusy, plany zajęć, regulamin studiów, regulamin przyznawania stypendiów, informacje o domach studenckich, informacje o wymianach studenckich i wsparciu dla osób niepełnosprawnych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Ekonomiczny określił i wdrożył zasady (procedury) projektowania i zatwierdzania programów kształcenia. Prowadzi na kierunku *ekonomia* monitorowanie i okresowe (semestralne) przeglądy programów kształcenia z udziałem interesariuszy wewnętrznych (studentów i nauczycieli akademickich) i zewnętrznych (Rada Przedsiębiorców). Systematyczna analiza tego procesu oraz systematyczna ocena osiągnięcia

przez studentów zakładanych efektów kształcenia prowadzi do doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku, również z uwzględnieniem zapotrzebowania rynku pracy.

Studenci są włączani w projektowanie i monitorowanie programu kształcenia, zarówno poprzez reprezentantów wydziałowego samorządu studentów w organach oraz przez ankiety dla osób kończących studia wyższe i ankiety oceny zajęć dydaktycznych. Wyniki ankiet poddawane są analizie i podejmowane są działania w celu poprawy programu kształcenia.

Wydział zapewnia również publiczny dostęp do pełnych i aktualnych informacji o programach kształcenia oraz bieżącej realizacji procesu kształcenia, tj. zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach dotyczących toku studiów dla wszystkich grup interesariuszy. Zapewnia również dostęp do warunków rekrutacji dla kandydatów na studia.

Zdaniem studentów zapewniony jest kompleksowy dostęp do aktualnych informacji wieloma kanałami. Wszystkie niezbędne informacje dostępne są na stronie internetowej Uczelni i Wydziału.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Wskazane byłoby uzupełnienie w stosowanych dotychczas procedurach sposobu badania skuteczności procedur postępowania związanych z monitorowaniem, okresowym przeglądem programów kształcenia, a także weryfikacją osiągniętych przez studentów efektów kształcenia.
2. Wprowadzenie badania dotyczącego satysfakcji ze studiowania, oceny infrastruktury, działania biblioteki, ocenę pracy dziekanatów i pracowników administracyjnych np. poprzez systematyczną ankietę realizowaną wśród wszystkich studentów.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Na podstawie analizy dorobku naukowego, doświadczenia zawodowego, analizy obciążeń dydaktycznych i złożonych oświadczeń o przynależności do minimum kadrowego Zespół Oceniający PKA stwierdza, że 19 spośród 20 wykładowców zaproponowanych przez władze Wydziału Ekonomicznego UMCS w Lublinie spełnia wymogi Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 września 2016 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów. Wydział posiada zatem minima kadrowe na studiach I i II stopnia na ocenianym kierunku *ekonomia* – profil ogólnoakademicki.

W załączniku nr 4 do Raportu Samooceny „Charakterystyka kadry prowadzącej zajęcia na kierunku *ekonomia*” podano szczegółowe informacje na temat dorobku naukowego, doświadczenia praktycznego i dydaktycznego 29 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Lektura tego obszernego i starannie sporządzonego dokumentu skłania do stwierdzenia, że kadra naukowo-dydaktyczna realizująca proces kształcenia reprezentuje właściwe dla kierunku spektrum specjalności naukowych, wśród których znajdują się między innymi:

- Ekonomia instytucjonalna,
- Ekonomia matematyczna,

- Historia gospodarcza,
- Polityka społeczna,
- Rola państwa w gospodarce,
- Cykle koniunkturalne w gospodarce,
- Przekształcenia własnościowe gospodarki,
- Współczesne doktryny ekonomiczne,
- Metodologia ekonomii,
- Handel międzynarodowy,
- Ekonomia integracji europejskiej,
- Polityka spójności,
- Gospodarka i polityka makroekonomiczna strefy euro,
- Pozycja gospodarcza Polski w Unii Europejskiej,
- Regionalna integracja gospodarcza i rozwój regionalny,
- Samorząd terytorialny,
- Finanse i bankowość,
- Finanse małych i średnich przedsiębiorstw,
- Instrumenty i instytucje rynku finansowego,
- Rynki kapitałowe,
- Efektywność inwestycji,
- Rola zagranicznych inwestycji bezpośrednich,
- Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa,
- Optymalizacja podatkowa,
- Ryzyko sektorowe,
- Ubezpieczenia społeczne i gospodarcze,
- Badania operacyjne w aspekcie lokalizacji produkcji, zarządzania zapasami,
- Analiza działalności innowacyjnej podmiotów gospodarczych,
- Zasobowa teoria przedsiębiorstwa i modele biznesowe,
- Nadzór korporacyjny,
- Transfer technologii i wiedzy,
- Zabezpieczenie emerytalne i ekonomia rynku pracy,

Z zaproponowanych przez władze Wydziału w skład minimum kadrowego na kierunku *ekonomia* 20 wykładowców do minimum kadrowego zaliczono 19 wykładowców, w tym:

- na studiach I stopnia: 7 samodzielnych pracowników naukowych i 12 doktorów,
- na studiach II stopnia: 6 samodzielnych pracowników naukowych i 11 doktorów.

Szczegółowy wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego ocenianego kierunku zamieszczono w załączniku nr 4. W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat liczby wykładowców zgłoszonych oraz zaliczonych w skład minimum kadrowego

Lp.	Wyszczególnienie	a) studia I stopnia	b) studia II stopnia
1.	Wykładowcy zgłoszeni do minimum kadrowego		
2.	ogółem, w tym:	20	18
3.	- samodzielni pracownicy naukowci	8	7
4.	- doktorzy	12	11
5.			
6.	Wykładowcy zaliczeni w skład minimum kadrowego		
7.	ogółem, w tym:	19	17
8.	- samodzielni pracownicy naukowci	7	6
9.	- doktorzy	12	11
10.			
11.	Wykładowcy niezaliczeni w skład minimum kadrowego		
12.	ogółem, w tym:	1	1

13.	- samodzielni pracownicy naukowi	1	1
14.	- doktorzy	0	0

Do minimum kadrowego na kierunku *ekonomia* nie zaliczono jednego profesora wymienionego w załączniku nr 5, ponieważ nie posiada on dorobku naukowego w dziedzinie nauk ekonomicznych i dyscyplinie ekonomia, do której zostały przypisane deklarowane efekty kształcenia na wizytowanym kierunku studiów.

Władze Wydziału Ekonomicznego powinny zwrócić większą uwagę na to aby dorobek naukowy części kadry (konkretnie 5 nauczycieli akademickich) w większym stopniu, aniżeli ma to miejsce dotychczas, lokował się w dyscyplinie naukowej ekonomia, do której przypisane są efekty kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Wykładowcy ci wprawdzie posiadają dorobek naukowy w tej dyscyplinie, co upoważnia do zaliczenia ich w skład minimum kadrowego, ale niejednokrotnie ich dorobek w innych dyscyplinach i specjalnościach naukowych jest znacznie bogatszy. Dorobek naukowy tych osób generalnie posiada interdyscyplinarny charakter. Uwaga ta dotyczy tych wykładowców wymienionych w załączniku nr 4, przy których nazwiskach zaznaczono, że znaczna część ich dorobku lokuje się w historii gospodarczej, finansach, politologii, międzynarodowych stosunkach gospodarczych i analizie gospodarczej.

Warto w tym miejscu nadmienić, że przy zaliczaniu wykładowców do minimum kadrowego sugerowano się przede wszystkim ich aktualnym dorobkiem naukowym, a nie tylko informacjami wynikającymi z dyplomów o posiadanych stopniach i tytułach naukowych oraz tytułach zawodowych. Gdyby analizować te ostatnie informacje, to spośród 19 nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wszyscy poza 2 samodzielni pracownikami naukowymi (jednym profesorem tytularnym posiadającym dorobek z zakresu historii gospodarczej i ekonomii oraz jednym doktorem habilitowanym posiadającym dorobek naukowy z nauk politycznych i ekonomii) reprezentują obszar nauk społecznych, dziedzinę nauk ekonomicznych i dyscyplinę ekonomia. Jest to zatem kadra ekspercka i relatywnie wąsko wyspecjalizowana.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono prawidłowo prowadzoną dokumentację hospitacji zajęć dydaktycznych. Było to 48 protokołów z roku akademickiego 2016/2017, 9 z roku akademickiego 2015/2016 i 8 z roku akademickiego 2014/2015. W „arkuszu hospitacji” oceniano wykładowców pod względem 7 szczegółowych kryteriów. Wykazy hospitowanych zajęć przygotowywane są w taki sposób aby maksymalnie co 2 lata, każdy wykładowca podlegał procedurom oceny jakości zajęć. W przypadku nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w pierwszym roku zatrudnienia oraz wykładowców dwukrotnie ocenionych poprzednio przez studentów na notę poniżej 3,5 - hospitacje są realizowane częściej. Za ocenę kompetencji pracowników naukowo-dydaktycznych odpowiadają kierownicy zakładów i katedr oraz Kolegium Dziekańskie. Najlepiej oceniani nauczyciele akademicy są wyróżniani nagrodami Dziekana WE UMCS. Ponadto ich lista jest umieszczona na stronie internetowej Wydziału. Z kolei w przypadku niskich ocen, zgodnie z procedurą 6.1. podejmowane są działania naprawcze, które polegają na przeprowadzeniu rozmów wyjaśniających z tymi wykładowcami, którzy uzyskali słabe noty. Ze spotkań tych sporządzane są notatki służbowe. Przyjęte rozwiązania są prawidłowe, a oceny uzyskane przez zdecydowaną większość kadry bardzo dobre i dobre.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili bardzo pozytywne opinie dotyczące kadry naukowej, z którą odbywają zajęcia. Podkreślali ich bardzo dobre przygotowanie do prowadzonych zajęć, duże doświadczenie, a także wsparcie w procesie kształcenia, zarówno na zajęciach, w trakcie konsultacji, a także przy prowadzeniu badań naukowych, w których studenci mają możliwość brać udział wraz z nauczycielami akademickimi. W opinii studentów

kompetencje wykładowców są bardzo wysokie. Wielokrotnie podkreślano również łatwość kontaktu i życzliwość nauczycieli.

4.2.

Obsada zajęć dydaktycznych na kierunku *ekonomia* nie budzi zastrzeżeń, ponieważ w pełni respektuje zasadę zgodności zakresu merytorycznego przedmiotu z dorobkiem naukowym prowadzącego nauczyciela akademickiego. Dorobek naukowy pracowników podlega systematycznej ocenie, a ich kompetencje są potwierdzane dyplomami, certyfikatami znajdującymi się w ich teczkach osobowych. Zajęcia realizowane są wyłącznie przez osoby posiadające dorobek naukowy, które w pełni odpowiada zakresowi prowadzonych przedmiotów. Magistrom nie są powierzane wykłady z przedmiotów podstawowych. Na ocenianym kierunku nie są prowadzone zajęcia dydaktyczne w oparciu o e-learning. Platforma e-learningową „Wirtualny Kampus UMCS” pełni jedynie rolę wspomagającą proces dydaktyczny.

Kadra akademicka posiada znaczący dorobek naukowy w zakresie dyscypliny naukowej, do której zostały przypisane deklarowane efekty kształcenia, czyli ekonomii. Z Raportu Samooceny (str. 13) wynika, że dorobek ten obejmuje w ostatnich 10 latach kilkadziesiąt książek oraz kilkaset artykułów opublikowanych w czasopiśmie naukowych o zasięgu krajowym i pracach zbiorowych, a także kilkanaście artykułów opublikowanych w czasopiśmie zagranicznych.

Kadra realizuje badania statutowe, granty i projekty dydaktyczne. Wykładowcy wykorzystują wyniki prowadzonych badań w ramach zajęć obligatoryjnych i fakultatywnych. Ponadto wykładowcy są zachęceni przez władze WE do upowszechniania rezultatów swoich prac badawczych, co stanowi ważne kryterium oceny okresowej.

W dokumentacji przekazanej Zespołowi Oceniającemu PKA znajduje się wykaz 34 tematów badawczych realizowanych w 2016 roku w ramach działalności statutowej. Znacznie słabiej wygląda kwestia skuteczności aplikowania o finansowanie grantów ze środków NCN i programów unijnych.

Poziom i struktura kwalifikacji kadry naukowo-dydaktycznej odpowiada wymogom studiów o profilu ogólnoakademickim. Formy zajęć są adekwatne do posiadanych kwalifikacji. Prowadzenie wykładów powierzane jest pracownikom naukowym posiadającym co najmniej stopień naukowy doktora. Ponadto warto podkreślić duże zaangażowanie wykładowców w pracy dydaktycznej. Konstatacja ta jest pochodną ożywionej dyskusji podczas spotkania Zespołu Oceniającego PKA z kadrami naukowo-dydaktyczną, na którym obecnych było 46 nauczycieli akademickich.

4.3.

Polityka kadrowa prowadzona jest w sposób transparentny i zapewniający rozwój i doskonalenie kadry. Dzięki temu możliwy jest właściwy dobór kadry, motywowanie nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych. Wdrażane rozwiązania ukierunkowane są również na umiędzynarodowienie procesu kształcenia.

Również liczba ukończonych prac awansowych w ostatnich 5 latach (przewodów doktorskich, habilitacyjnych oraz postępowań o nadanie tytułu naukowego profesora) jest satysfakcjonująca, ponieważ w minionych 5 latach w podstawowej jednostce organizacyjnej prowadzącej oceniany kierunek wypromowano 12 doktorów, 3 doktorów habilitowanych oraz 1 profesora tytularnego. Dane te potwierdzają poprawne tempo rozwoju naukowego własnej kadry, choć w grupie profesorów tytularnych oczekiwania władz Uczelni są z pewnością wyższe.

Uczelnia wspiera rozwój kadry naukowo-dydaktycznej poprzez finansowanie udziału w konferencjach naukowych, wsparcie przy publikowaniu monografii i artykułów naukowych, umożliwienie aktywnego udziału w badaniach prowadzonych na Wydziale oraz w uczelniach partnerskich, stypendia zagraniczne w ramach programu Erasmus + i innych oraz system awansu. Stosowany jest standardowy system wsparcia rozwoju kadry polegający na przyznawaniu okresowych 10-miesięcznych dodatków dziekańskich (do 30% wynagrodzenia) w ramach funkcjonującego na WE systemu motywacyjnego.

Polityka kadrowa władz Wydziału Ekonomicznego zakłada, że wnioski o nagrody rektorskie składane wyłącznie za osiągnięcia naukowe. Ponadto obowiązuje reguła uwzględniania ocen studentów przy ocenach okresowych pracowników oraz nieprzedłużania zatrudnienia wykładowcom o niskiej aktywności naukowej.

Słabością polityki kadrowej są duże obciążenia dydaktyczne (nawet na poziomie 500-600 godzin) skutkujące nadgodzinami, planowaniem zajęć do godziny 20 oraz brakiem czasu na pracę naukową. Rozwiązaniem wydaje się utworzenie kilku etatów lub zmiany w polityce rekrutacyjnej na rzecz ograniczenia liczby przyjmowanych studentów.

Polityka personalna prowadzona jest w sposób transparentny i zapewniający rozwój i doskonalenie kadry, dzięki czemu utrzymanie minimum kadrowych na studiach I i II stopnia na ocenianym kierunku *ekonomia* nie jest na chwilę obecną zagrożone. Trzeba tu jednak nadmienić, że o ile na studiach I stopnia nadwyżki kadrowe są znaczne, to na studiach II stopnia w grupie samodzielnych pracowników naukowych sytuacja nie wygląda tak satysfakcjonująco. W świetle powyższego już wkrótce może okazać się, że konieczne będzie podjęcie działań na rzecz odmłodzenia kadry zaliczanej w skład minimum kadrowego na studiach II stopnia w celu zapewnienia jego stabilności.

Studenci stwierdzili, iż mają możliwość oceny nauczycieli akademickich zarówno przez ankiety w systemie usos jak i kierując swoje opinie oraz wnioski do prodziekana ds. studenckich. W opinii studentów zauważalne są działania podejmowane na podstawie przedstawianych przez nich wniosków i uwag.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Zespół Oceniający PKA stwierdza, że liczba pełnoetatowych pracowników naukowo-dydaktycznych oraz wykładowców zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych jest wystarczająca dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. Kwalifikacje naukowe wykładowców tworzą łącznie kompatybilny zestaw, który jest adekwatny do potrzeb naukowo-dydaktycznych wynikającym z opisu zakładanych do realizacji efektów kształcenia.

Obsada zajęć dydaktycznych jest prawidłowa. Uczelnia realizuje właściwie politykę kadrową, która jest zorientowana głównie na rozwój własnej kadry akademickiej oraz współpracę z innymi lubelskimi uczelniami w celu pozyskiwania doświadczonych wykładowców przedstawicieli władz samorządowych i praktyków gospodarczych.

Większość kadry jest związana od co najmniej kilku lat z ocenianą jednostką, co dobrze świadczy o stabilności kadry.

W opinii studentów kadra naukowa jest kompetentna i odpowiednio dobierana do prowadzenia zajęć. Studenci podkreślili duże doświadczenie nauczycieli, a także ich dostępność i łatwość w komunikacji oraz ich życzliwość względem studentów.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Podjęcie w nieodległej perspektywie aktywnych działań na rzecz odmłodzenia kadry zaliczanej w skład minimum kadrowego – w grupie samodzielnych pracowników naukowych na studiach II stopnia - w celu zapewnienia jego stabilności.

2. Podjęcie kroków na rzecz sfinansowania i wdrożenia kilku projektów badawczych – związanych z prowadzonym kierunkiem studiów magisterskich. Niezbędne jest również podniesienie skuteczności aplikowania o granty NCN i fundusze na cele badawcze ze środków unijnych.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Wydział współpracuje z przedsiębiorstwami i instytucjami działającymi w regionie, uczestnicząc aktywnie w wydarzeniach i projektach służących rozwojowi regionu lubelskiego. Przy Wydziale działa Rada Przedsiębiorców. Rada ma w swojej działalności na uwadze realizację następujących celów:

1. wymianę informacji i doświadczeń z obszaru działalności obydwu środowisk – naukowego i praktyki gospodarczej,
2. inicjowanie działań leżących we wspólnym interesie oraz opiniowanie przedkładanych projektów,
3. organizowanie wspólnych przedsięwzięć z zakresu działalności podstawowej partnerów bądź realizujących interes publiczny.

Rada współpracuje z Wydziałem Ekonomicznym w następujących obszarach:

1. Naukowo-badawczym:

- podejmowanie wspólnych projektów naukowo-badawczych z partnerami bądź wspieranie ich w realizacji prowadzonych projektów, w tym unijnych.
- realizacja przedsięwzięć o charakterze aplikacyjnym.
- Realizacja działalności doradczej, konsultacyjnej oraz udzielenia innych form wsparcia w rozwiązywaniu konkretnych problemów na zasadach określonych przez partnerów.
- organizowanie konferencji naukowych, seminariów, warsztatów.

2. Edukacyjnym:

- konsultowanie i opiniowanie planów kształcenia i programów nauczania w aspekcie oczekiwanej sylwetki absolwenta studiów ekonomicznych.
- wsparcie w pozyskiwaniu przez studentów Wydziału miejsc praktyk i staży.
- współpraca w zakresie określania tematyki prac dyplomowych i doktorskich z punktu widzenia zapotrzebowania praktyki.
- wsparcie w opracowywaniu materiałów dydaktycznych opartych na przykładach z praktyki gospodarczej.
- organizowanie studiów podyplomowych, kursów i szkoleń na zamówienie pracodawców.
- organizacja konkursów na najlepsze prace dyplomowe i doktorskie oraz promowanie najzdolniejszych absolwentów. Organizowanie wykładów gościnnych wybitnych praktyków gospodarczych.

3. Promocyjnym:

- współpraca i wsparcie w przedsięwzięciach promujących Wydział i partnerów.
- współdziałanie w popularyzacji wiedzy i edukacji.
- uczestnictwo w uroczystych wydarzeniach organizowanych przez Wydział i partnerów.

Władze Wydziału korzystają z opinii Rady dotyczących zakładanych i uzyskiwanych efektów kształcenia, doskonalenia programów i planów studiów oraz organizacji praktyk zawodowych. Sugestie członków Rady stanowią również podstawę do podejmowania prac nad nowymi kierunkami i specjalnościami studiów na WE. Współpraca ta ma najczęściej charakter

konsultacji programów kształcenia i realizacji zajęć dydaktycznych przez przedstawicieli biznesu.

Najmocniejszą stroną współpracy jest posiadanie rozwiniętych kontaktów z instytucjami otoczenia, współorganizacja wydarzeń gospodarczych i naukowych oraz bieżąca wymiana informacji nt. potrzeb i oczekiwań, co do kompetencji absolwentów Wydziału. Pomocne są w tym względnie m.in. indywidualne związki z najważniejszymi instytucjami otoczenia: Prezydent Lublina, Przewodniczący Rady Miasta i były Wojewoda Lubelski, a także praktycy biznesu, w tym m.in. Prezes Zarządu Polskie LNG S.A., Dyrektor NBP O/Lublin, były Wiceprezes Zarządu Grupy Azoty Puławy, obecny dyrektor kontrolingu i logistyki z firmy Onninen Polska.

Na spotkaniu Zespołu Oceniającego z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego przedyskutowano rolę Rady Przedsiębiorców w budowaniu nowych kierunków studiów (co miało już miejsce w przypadku kierunków: *logistyka* i *analitka gospodarcza*), opiniowaniu nowych specjalności, a także w ocenie kompetencji zawodowych absolwentów. Spotkania Rady Przedsiębiorców odbywają się co najmniej raz w semestrze, a przy projektach dotyczących budowania nowych kierunków to są zwoływane dodatkowe spotkania.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym realizowana jest głównie poprzez Radę Przedsiębiorców. Jej członkami są przedstawiciele, najczęściej kadra kierownicza, największych firm regionu, a także władze samorządowe regionu. Tak zinstytucjonalizowana współpraca gwarantuje, że wszystkie zakładane cele współpracy są realizowane sprawnie.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Poszerzać listę członków Rady Przedsiębiorców o kolejnych partnerów.

Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Wydział Ekonomiczny UMCS zapewnia studentom kierunku *ekonomia* ofertę kształcenia w językach obcych oraz zajęcia prowadzone przez nauczycieli akademickich z zagranicy. Wykłady w języku angielskim mają charakter fakultatywny. Począwszy od roku akademickiego 2011/2012 warsztaty z przedmiotów *Investment Finance Workshop* oraz *Corporate Finance Workshop* prowadzi praktyk-finansista z Kanady Robert Patterson. Dla potrzeb procesu dydaktycznego wydano dwutomowy, dwujęzyczny podręcznik z zakresu tematycznego zajęć. Począwszy od roku akademickiego 2015/2016 wykłady fakultatywne w języku angielskim prowadzą: prof. Bart Dębicki z Towson University (USA), prof. Sang Chul Park z Korea Polytechnic University oraz prof. Susana Amalia de Juana Espinosa z Universidad de Alicante (Hiszpania).

Doskonaleniu umiejętności komunikowania się w języku angielskim służy również uczestnictwo studentów w symulacyjnych grach biznesowych prowadzonych w języku angielskim ze studentami uczelni amerykańskich i innych. Przykładowo w roku akademickim 2013/2014 studenci Wydziału Ekonomicznego uczestniczyli w grze *Business Strategy Game* rozgrywanej wspólnie z Gannon University (USA), w następnym roku w grze *Marketplace* rozgrywanej ze studentami Kasetsart University z Bangkoku (Tajlandia). W 2014 r. w grze

strategicznej prowadzonej przez prof. P. Mohyl'a z Black Sea State University (USA) uczestniczyło 64 studentów WE.

Liczba wykładów w języku obcym oferowanych do wyboru studentom jest sukcesywnie zwiększana od 11 w roku akademickim 2012/2013 do 20 w bieżącym roku akademickim. Są to:

1. Public Finance
2. Interpersonal Skills Training
3. Customer Relationship Management
4. International Economics
5. Business Process Management
6. Food Quality Management
7. Innovation Policy
8. Behavioural and Experimental Finance I
9. Behavioural and Experimental Finance II
10. International Organizations in the World Economy
11. Capital structure and dividend policy
12. Information Technology
13. Human Capital Management
14. EU Market Integration and Competition Policy
15. Welfare Economics
16. Managerial Competences Development
17. Gender (in)equalities: an economic perspective
18. Lublin: the region I live in
19. WTO and Multilateral Trading System
20. Negotiations

Zespół Oceniający PKA uzyskał informacje od władz dziekańskich, że docelowo chciałyby one zapewnić studentom możliwość wyboru jednego przedmiotu w języku obcym na każdym semestrze studiów. Jest to pożądane, ale zdaniem Zespołu PKA celowe jest takie zmodyfikowanie programu kształcenia, aby każdy student miał w programie studiów jeden obligatoryjny przedmiot prowadzony i egzaminowany w języku obcym.

Oceniając skalę, zakres oraz zasięg mobilności międzynarodowej studentów i nauczycieli akademickich należy stwierdzić, że jest ona na zadowalającym poziomie. Lokalizacja Lublina oraz renoma państwowego uniwersytetu jakim jest UMCS sprawiają, że Wydział Ekonomiczny cieszy się dużym zainteresowaniem studentów z zagranicy. W latach 2012-2017 kształciło się na nim łącznie około 320 studentów zagranicznych, w tym około 280 z Ukrainy, Białorusi i Kazachstanu. Obserwowana jest rosnąca tendencja zainteresowania studiami w Polsce, co jest podyktowane między innymi niestabilną sytuacją wewnętrzną w Ukrainie. Można także wnioskować, że wzrost zainteresowania studiami na WE UMCS jest konsekwencją wzbogacania oferty dydaktycznej w języku angielskim, bezpłatnymi kursami z języka polskiego i przyjaznymi wewnętrznymi procedurami służącymi aklimatyzacji studentów w Uczelni i Lublinie. Kwestiom tym poświęcone było owocne spotkanie z prodziekanem WE i wydziałowym koordynatorem ds. programów międzynarodowych.

W latach 2012-2016 z programu Erasmus skorzystało około 60 studentów Wydziału Ekonomicznego. W poszczególnych latach liczba uczestniczących studentów ulegała wahaniom, tym niemniej aktualnie obserwuje się coraz większe zainteresowanie wyjazdami, np. w roku akademickim 2016/2017 już około 20 osób zostało zakwalifikowanych na wyjazd.

Rekrutacja na wyjazdy w ramach programu Erasmus+ cieszy się dużą popularnością, przykładowo w ostatnim okresie zgłosiło się 25 studentów na 8 wolnych miejsc. Wybierając docelowe uczelnie studenci generalnie preferują te, na których prowadzony jest interesujący ich

kierunek studiów. Najbardziej popularnymi krajami wyjazdu są: Chorwacja, Hiszpania, Niemcy, Portugalia, Włochy i Słowenia.

Również międzynarodowa mobilność nauczycieli akademickich zatrudnionych na Wydziale oceniana jest pozytywnie. W latach 2012-2016 umożliwiono wyjazd 14 wykładowcom Wydziału Ekonomicznego, którzy prowadzili zajęcia za granicą, m. in. w Niemczech, Portugalii, Słowenii, Stanach Zjednoczonych, Tajlandii i we Włoszech. W tym czasie goszczono 19 wykładowców zagranicznych, którzy prowadzili wykłady dla studentów WE (m. in. z Bułgarii, Finlandii, Hiszpanii, Niemiec, Korei Południowej, Turcji).

Wydział Ekonomiczny uczestniczy w programach wymiany międzynarodowej studentów i pracowników. W tym celu jego władze zawarły ponad 20 umów z partnerami z Unii Europejskiej, które w sposób prawidłowy przyczyniają się do mobilności studentów i kadry naukowo-dydaktycznej.

Studenci mają możliwość nauki wybranego języka obcego spośród 6 oferowanych. W opinii studentów oferta jest dla nich wystarczająca, a poziom kształcenia jest na zadowalającym poziomie. W trakcie spotkania z ZO PKA studenci zwrócili uwagę, iż grupy lektorskie dobierane są na podstawie znajomości języka obcego, dzięki temu kształcenie odbywa się na odpowiednim dla nich poziomie. Prowadzone są także fakultatywne zajęcia w języku angielskim oraz wykłady wizytujących nauczycieli.

Dla studentów ocenianego kierunku przygotowano możliwość wyjazdów na zagraniczne wymiany. Studenci przyznali, że są zapoznawani z informacjami dotyczącymi zasad rekrutacji na wymianę oraz znają ofertę. Co roku programy wymiany zagranicznej cieszą się zainteresowaniem studentów i bierze w nich udział około 10 osób. W ramach programów wymiany, co roku na Wydział przyjeżdża około 10 studentów m.in. z Turcji i Hiszpanii. Studenci wyjeżdżający na wymianę mogą liczyć na wsparcie w formie dofinansowania z funduszu Wydziału, które może zostać wykorzystane np. na pokrycie kosztów podróży. Studenci przyznali, iż jest to bardzo przydatna forma wsparcia, a jej wysokość jest wystarczająca.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kryterium umiędzynarodowienia działalności naukowo-dydaktycznej Wydziału jest spełnione w stopniu odpowiednim. Program studiów oraz mobilność kadry akademickiej sprzyjają internacjonalizacji procesu kształcenia. Dokonuje się to między innymi poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych (wykłady fakultatywne) oraz ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, głównie z Ukrainy i Białorusi.

Uczelnia stworzyła studentom możliwość nauki języków obcych z bogatej oferty, poziom lektoratów w opinii studentów jest wystarczający a grupy dobierane są odpowiednio, w zależności od umiejętności językowych. Organizowane są fakultatywne wykłady w języku angielskim jak również wykłady nauczycieli wizytujących, w których studenci z chęcią biorą udział. Studenci mają możliwość wyjazdu na wymianę zagraniczną, w ich opinii oferta jest atrakcyjna i chętnie z niej korzystają. W ramach programów wymian na uczelnie przyjeżdża co roku kilkunastu studentów z różnych krajów

Dobre praktyki

1. Dofinansowanie wyjazdu na wymianę zagraniczną z funduszu Wydziału

Zalecenia

1. Wprowadzenie do programu kształcenia na studiach I i II stopnia obligatoryjnego przedmiotu z egzaminem w języku obcym.
2. Dalsza intensyfikacja procesu umiędzynarodowienia kształcenia poprzez angażowanie wykładowców z zagranicznych uczelni do prowadzenia zajęć, wsparcie organizacyjne

i finansowe wykładowców Wydziału w wyjazdach do zagranicznych uczelni partnerskich oraz zapewnienie studentom kierunku *ekonomia* możliwie szerokiej palety wykładów do wyboru w języku obcym, jak i motywowanie studentów do udziału w programach Erasmus.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Wydział Ekonomiczny UMCS posiada infrastrukturę naukowo-dydaktyczną, która jest w pełni dostosowaną do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku *ekonomia*. Szczegółową charakterystykę infrastruktury zawarto w poniższych tabelach. Zamieszczono w nich informacje na temat posiadanych sal wykładowych i ćwiczeniowych oraz laboratoriów komputerowych.

Baza lokalowa Wydziału Ekonomicznego – sale wykładowe i laboratoria komputerowe

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba miejsc	Powierzchnia (w m ²)
Aule wykładowe			
1.	Aula I	244	238
2.	Aula II	198	221
3.	Aula III	234	221
Sale ćwiczeniowe			
4.	A1, A2, A3	38	50
5.	A4, sala ćwiczeniowa z 35 stanowiskami komputerowymi	35	50
6.	A5, sala ćwiczeniowa z 35 stanowiskami komputerowymi	35	50
7.	A6, sala ćwiczeniowa z 35 stanowiskami komputerowymi	35	50
8.	B1, B2, B3	64	50
9.	B4	83	64
10.	102	32	37
11.	103	70	58
12.	104	80	65
13.	105	56	50
14.	203, 711, 1013	24	30
15.	204, 205, 209, 413, 508, 608	20	50

Pomieszczenia dydaktyczne mogą pomieścić jednorazowo 1 636 osób, co umożliwia prowadzenie wszystkich zajęć dydaktycznych w jednym czasie (na studiach stacjonarnych na kierunku *logistyka* studiuje około 600 studentów, a na kierunku *ekonomia* około 800 studentów).

Aule wykładowe są klimatyzowane oraz wyposażone w odpowiedni sprzęt nagłaśniający w postaci mikrofonów stacjonarnych i bezprzewodowych. Aule wyposażone są również w projektory multimedialne, ekrany projekcyjne; rzutniki pisma, standardowe i suchościeralne tablice, sterowane elektronicznie oświetlenie oraz rolety i żaluzje. W salach przeznaczonych na realizację ćwiczeń, seminariów i konwersatoriów znajdują się rzutniki pisma, projektory multimedialne, ekrany oraz komputery stacjonarne. Wszystkie sale dydaktyczne posiadają w ramach systemu EDUROAM dostęp do bezprzewodowego Internetu.

Ponadto Wydział Ekonomiczny zapewnia studentom możliwość korzystania z Internetu na 10 stanowiskach komputerowych znajdujących się w czytelni Biblioteki Wydziałowej.

Wydział dysponuje różnorodnym sprzętem stacjonarnym i mobilnym wykorzystywanym do realizacji wideokonferencji, nagłośnieniem, urządzeniami multimedialnymi, a także systemem kolejkowym (wykorzystywanym w procesach rekrutacji i obsługi studentów) oraz systemem do głosowania elektronicznego dla 60 osób, wykorzystywanym podczas posiedzeń Rady Wydziału.

Jeśli chodzi o laboratoria komputerowe to Wydział dysponuje bardzo dobrą bazą laboratoryjną w postaci 9 pracowni komputerowych wyposażonych w nowoczesny sprzęt komputerowy oraz oprogramowanie wspomagające realizowanie procesów badawczych i dydaktycznych. Szczegółową charakterystykę wyposażenia poszczególnych laboratoriów komputerowych zaprezentowano w poniższej tabeli.

Wydział dysponuje w sumie 225 stanowiskami komputerowymi do prowadzenia zajęć dydaktycznych. W laboratoriach jest realizowany szeroki zakres zajęć dydaktycznych wspomaganych narzędziami informatycznymi oraz platformą e-learningową (Wirtualny Kampus UMCS):

- gry kierownicze (TEES 6, Marketplace, Business Strategy Game),
- systemy informatyczne w ZZL i systemy wynagradzania,
- symulacyjne gry logistyczne (metoda ABC, logistyka zaopatrzenia, metodyka MRP),
- analiza finansowa, behawioralna inżynieria finansowa, finanse przedsiębiorstw, ubezpieczenia,
- analiza danych, ekonometria, statystyka, portfel inwestycyjny,
- informatyczna rachunkowość finansowa i zarządcza,
- systemy informatyczne MSP i systemy informatyczne w instytucjach finansowych.

Stan i wyposażenie laboratoriów komputerowych

Lp.	Nr sali	Liczba stanowisk	Sprzęt komputerowy	Oprogramowanie	Wyposażenie dodatkowe
1.	204, 205, 209, 413, 508	po 20	Komputery typu <i>All in one</i> HP COMPAQ AIO 6300	Windows 7, MS Word 2013, MS Excel 2013, MS Access 2013, MS Project 2013, MS Visio 2013, IBM SPSS Statistics 22, RAKS, Gretl	Projektory multimedialne, klimatyzacja
2.	608	20	Laptopy HP ProBook 450 G0	Windows 7, MS Word 2013, MS Excel 2013, MS Access 2013, MS Project 2013, MS Visio 2013, IBM SPSS Statistics 22Gretl, System raportowania BIRT	Projector multimedialny, klimatyzacja
3.	A4, A5	po 35	Komputery typu <i>All in one</i> HP ProOne 600 G2	Windows 10, MS Word 2016, MS Excel 2013, MS Access 2013, MS Project 2013, MS Visio 2013, IBM SPSS Statistics 22,	Dwa projektory multimedialne
4.	A6	35	Komputery typu <i>All in one</i> HP COMPAQ AIO 660	Windows 8, MS Word 2013, MS Excel 2013, MS Access 2013, MS Project 2013, MS Visio 2013, IBM SPSS Statistics 22, Symfonia KP i Symfonia FK (z modułem Magazynowanie)	Dwa projektory multimedialne

Wydział dysponuje prawem do korzystania z symulacji biznesowej TEES 6. Przeszkolono trzech wykładowców do prowadzenia tej gry oraz pięciu licencjonowanych trenerów do gry Marketplace, na którą nabyto licencję. Ponadto WE jest także uczestnikiem programu Ariadna, dzięki któremu zakupiono zbiorową licencję na najnowszy pakiet oprogramowania SPSS, co umożliwi jego wykorzystanie w dydaktyce.

W pracowniach komputerowych realizowane są zajęcia z zakresu obsługi pakietów biurowych oraz systemów wspierających zarządzanie przedsiębiorstwem, a także badania dotyczące prac licencjackich i magisterskich związanych z praktycznym zastosowaniem

najnowszych osiągnięć informatycznych. Dostępny sprzęt i oprogramowanie wykorzystywane są także do prowadzenia prac badawczych i analizy danych statystycznych m.in. z zakresu:

- bezpieczeństwa systemów informacyjnych,
- budowy strategii komunikacji marketingowej oraz strategii informatyzacji w organizacji,
- ewolucji mobilnych technologii informatycznych,
- kierunków rozwoju bankowości elektronicznej,
- modelowania i optymalizacji procesów biznesowych w organizacjach,
- projektowania systemów zarządzania i rozwoju e-biznesu,
- pomiaru satysfakcji klienta oraz użyteczności produktów i usług,
- zarządzania innowacjami i konkurencyjnością przedsiębiorstw.

Charakteryzując infrastrukturę naukowo-dydaktyczną Wydziału Ekonomicznego należy również nadmienić, że jest on dysponentem 96 gabinetów nauczycieli akademickich (każdy o powierzchni ok. 20 m²), w których odbywają się zajęcia seminaryjne. Pracownicy naukowo-dydaktyczni dysponują pokojami 1- i 2-osobowymi, wyposażonymi w komputery i drukarki; posiadają też komputery przenośne wykorzystywane w trakcie zajęć dydaktycznych. Oddzielne pokoje mają do dyspozycji prowadzący zajęcia spoza Uczelni oraz doktoranci i lektorzy języków obcych. Pozostałe pomieszczenia to dziekanat, sekretariat, gabinety dziekańskie, sala Rady Wydziału, pokój Samorządu Studentów oraz pokój studenckich kół naukowych.

W opinii studentów wizytowanego kierunku Wydział dysponuje infrastrukturą w pełni dostosowaną do potrzeb kształcenia. Zajęcia realizowane są w salach dydaktycznych o wysokim standardzie. Budynek Wydziału jest stale modernizowany, wyposażenie sal dydaktycznych na bieżąco poprawiane, także w oparciu o sugestie studentów. Sale laboratoryjne wyposażone są w nowe komputery. Budynek Wydziału i jego otoczenie jest w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W opinii studentów infrastruktura jest na bardzo wysokim poziomie, sale dydaktyczne są nowoczesne i odpowiednio wyposażone, jako ważny element wskazali klimatyzację, montowaną w salach dydaktycznych, która poprawia komfort pracy w trakcie zajęć. Studenci zwrócili uwagę, że w budynku Wydziału Ekonomicznego przydałoby się więcej miejsc siedzących oraz stolików umożliwiających pracę na przerwach między zajęciami. Na terenie całego budynku dostępny jest Internet bezprzewodowy, którego działanie studenci oceniają bardzo dobrze.

7.2.

Biblioteka Wydziału Ekonomicznego UMCS została utworzona w 1965 roku. Dysponuje ona bogatym księgozbiorem liczącym ponad 46,6 tys. woluminów, prenumeruje 52 tytuły czasopism, zapewnia dostęp do 53 licencjonowanych elektronicznych baz bibliotecznych (w tym kilku specjalistycznych: Passport Euromonitor, EMIS, OECDiLibrary). Powierzchnia użytkowa pomieszczeń bibliotecznych wynosi ok. 360 m². Biblioteka zatrudnia 4 osoby; dysponuje 60 miejscami w czytelnicy oraz 10 stanowiskami z dostępem do Internetu i możliwością korzystania z baz danych oraz e-czasopism. Biblioteka zapewnia studentom dostęp do zasobów w godzinach 8.00-19.00 w dni powszednie, natomiast w weekendy w czasie roku akademickiego w godzinach 9.30-14.30. Podstawowe dane charakteryzujące Bibliotekę WE UMCS zawiera poniższa tabela.

Lp.	Wyszczególnienie	2016	Dynamika 2016/2012
1.	Liczba książek na koniec roku	46 616	-0,1%
2.	Liczba czasopism na koniec roku	2 884	+2,6%
3.	Liczba tytułów czasopism bieżących	52	-6,5%
4.	Liczba odwiedzin	29 449	-9,8%
5.	Pozyskanie nowych książek w ciągu roku	498	-9,9%

Biblioteka Wydziałowa dysponuje odpowiednią liczbą książek zalecanych w sylabusach, przy czym postulaty wykładowców w zakresie zakupu nowych książek są realizowane w miarę możliwości finansowych. Zakupy księgozbioru prowadzone są zgodnie z zaleceniami władz Wydziału Ekonomicznego.

W Bibliotece WE można wypożyczać książki ze wszystkich dziedzin wiedzy, które są związane z ocenianym kierunkiem studiów, a mianowicie takimi jak nauki o zarządzaniu, nauki ekonomiczne i społeczne, bankowość, finanse, rynek papierów wartościowych, rynek kapitałowy, ekonomika i organizacja przedsiębiorstw, zarządzanie logistyczne, marketing, reklama i promocja, handel międzynarodowy, międzynarodowe stosunki gospodarcze, towaroznawstwo i inne.

Spśród 53 specjalistycznych baz elektronicznych dostępnych w roku akademickim 2016/2017 poniżej wymieniono kilkanaście najbardziej popularnych:

- Academic Search Complete;
- Business Source Complete;
- Cambridge Journals;
- e-czasopisma naukowe UMCS;
- eJournals;
- EMIS;
- Gazeta Wyborcza –Archiwum;
- ibuk.pl;
- MasterFILE Premier;
- Newspaper Source;
- OECDiLibrary;
- Oxford Journals;
- Passport Euromonitor;
- Rzeczpospolita – Archiwum;
- Science Direct;
- SCOPUS;
- SpringerLink;
- Web of Science (Web of Knowledge);
- Wiley Online Library.

Na podkreślenie zasługuje także to, że Biblioteka Wydziałowa wdraża udogodnienia dla studentów niepełnosprawnych. Polegają one na szkoleniu bibliotekarzy w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym (szczególnie niewidomym) w udostępnianiu fachowej literatury ekonomicznej i licencjonowanych baz elektronicznych.

Studenci przyznali, że biblioteka jest bardzo dobrze wyposażona, godziny pracy są dla nich odpowiednie, w szczególności, że biblioteka otwarta jest także w weekendy. Bardzo pozytywnie ocenili księgozbiory oraz możliwości zamawiania niedostępnych tytułów, w tym specjalistycznych czasopism. Kierownik biblioteki wraz z dziekanem dokonuje systematycznego przeglądu sylabusów w celu przygotowania listy literatury obowiązkowej i zakupu nowych pozycji, nieznajdujących się jeszcze na stanie biblioteki. Biblioteka umożliwia studentom przeglądanie katalogu i wypożyczanie książek i czasopism przez internet. Studenci mają dostęp do zbiorów biblioteki głównej i biblioteki Wydziału Ekonomicznego, biblioteka wydziałowa dysponuje literaturą specjalistyczną niezbędną dla ocenianego kierunku. Biblioteka mieści się w wyremontowanym pomieszczeniu, gdzie studenci mają możliwość pracy w grupach, dostępu do komputera, mogą skorzystać z wydzielonej sali do cichej pracy lub pokoju pracy samodzielnej. Dostępne są wszystkie tytuły literatury obowiązkowej oraz wiele tytułów literatury specjalistycznej, a także aktualne czasopisma.

7.3.

Władze Wydziału Ekonomicznego zadeklarowały podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, że w Uczelni prowadzony jest stały monitoring warunków, w jakich przebiega proces dydaktyczny. Przed rozpoczęciem każdego semestru władze dziekańskie dokonują przeglądu wszystkich pomieszczeń dydaktycznych, sprawdzając ich przygotowanie do kolejnego semestru i określają plan niezbędnych prac remontowo-modernizacyjnych. Działania te są realizowane zgodnie z „*Procedurą 3.1 dbałości o infrastrukturę dydaktyczną na Wydziale Ekonomicznym UMCS*”.

Infrastruktura naukowo-dydaktyczna jest odnawiana i powiększana o kolejne laboratoria i sale dydaktyczne. Systematycznie podnoszony jest standard i poprawiana funkcjonalność pomieszczeń. W latach 2012-2016 wyremontowano i wyposażono w nowoczesny sprzęt: dwie aule (II i III), 6 laboratoriów komputerowych (każde na 20 stanowisk), 1 salę do nauczania języków, 3 sale ćwiczeniowe, 3 sale ćwiczeniowe z 35 stanowiskami komputerowymi każda, czytelnię Biblioteki Wydziałowej, 2 pomieszczenia dla Wydziałowego Samorządu Studentów i studenckich kół naukowych.

Sprzęt w laboratoriach komputerowych został w całości wymieniony w latach 2013-2016. Było to podyktowane jego zużyciem fizycznym i moralnym, ale nie byłoby możliwe w tak szybkim tempie bez wsparcia ze strony władz Uczelni. Realizowane działania są zgodne z przyjętą strategią rozwoju Wydziału i niewątpliwie bardzo korzystnie świadczą zarówno o dokonaniach władz dziekańskich, jak i efektywności ich współpracy z władzami UMCS.

Infrastruktura Wydziału jest stale poprawiana, podnoszony jest standard wyposażenia sal dydaktycznych poprzez kompleksowe remonty budynku Wydziału. Przed rozpoczęciem każdego semestru prowadzony jest przegląd wszystkich pomieszczeń dydaktycznych sprawdzający ich przygotowanie do kolejnego semestru. Ponadto studenci są włączani w rozwój i doskonalenie infrastruktury mając możliwość zgłaszania uwag i zapotrzebowania poprzez prodziekana ds. studenckich, nauczycieli akademickich lub za pośrednictwem wydziałowego samorządu studentów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa jaką dysponuje Wydział Ekonomiczny na ocenianym kierunku studiów jest prawidłowa i w pełni umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia. W budynkach będących w gestii Uczelni sale dydaktyczne są wyposażone w odpowiedni sprzęt i urządzenia multimedialne, co ułatwia realizację procesu dydaktycznego.

Zdaniem studentów infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia jest w pełni dostosowana do potrzeb kształcenia na danym kierunku, stale modernizowana, nowoczesna i spełniająca ich potrzeby. Sale dydaktyczne są odpowiednio wyposażone w sprzęt niezbędny do realizacji zajęć dydaktycznych. Budynek Wydziału jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Studenci potwierdzają wysoki standard infrastruktury, lecz zauważają niedostateczną ilość miejsc siedzących na korytarzach oraz brak stolików, które umożliwiałyby pracę między zajęciami.

Biblioteka wydziałowa mieści się w gruntownie wyremontowanym pomieszczeniu, w którym do dyspozycji studentów przygotowano salę do pracy grupowej, komputery do wolnego dostępu, salę cichej pracy oraz pokój pracy indywidualnej. Biblioteka dysponuje dużą liczbą tytułów literatury specjalistycznej, dostępne są wszystkie tytuły zawarte w sylabusach jako literatura obowiązkowa, ponadto bogata baza tytułów literatury niezbędnej dla studentów ocenianego kierunku, a także aktualne czasopisma.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Dalszy sukcesywny rozwój zasobów bibliotecznych i aktywizowanie studentów do ich pełniejszego wykorzystania. W szczególności trzeba odnawiać posiadany księgozbiór o pozycje zwarte wydane w ostatnich latach. Do konkluzji tej skłaniają między innymi wykazy mało aktualnej bibliografii wykorzystanej podczas pisania niektórych z wylosowanych do oceny prac dyplomowych.
2. Poprawa infrastruktury dostępnej dla studentów pomiędzy zajęciami, przygotowanie większej ilości miejsc siedzących oraz stolików na korytarzach.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia
- 8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Studenci ocenianego kierunku w trakcie spotkania z ZO PKA bardzo dobrze ocenili wsparcie jakie otrzymują ze strony nauczycieli akademickich oraz władz Wydziału. Szczególnie podkreślali bardzo dobry kontakt z większością nauczycieli akademickich, przyjazną atmosferę oraz ich zaangażowanie na zajęciach. Prowadzący są dostępni dla studentów zarówno w trakcie zajęć, na konsultacjach jak i poprzez inne formy komunikacji np. poczta elektroniczna lub telefonicznie. Studenci mają możliwość uczestniczenia w badaniach naukowych wraz z nauczycielami, a także mogą liczyć na ich merytoryczne wsparcie przy samodzielnie realizowanych badaniach i projektach. Uczelnia zapewnia studentom dostęp do wszystkich stypendiów wymienionych w art. 173 ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym, regulamin jest dostępny na stronie internetowej Uczelni i został zatwierdzony przez uczelniany samorząd studentów. Uczelnia utworzyła także własny fundusz stypendialny dla najlepszych studentów, stypendia przyznawane są za osiągnięcia: naukowe, sportowe, artystyczne, społeczne/działalność społeczną. Zasady przyznawania pomocy materialnej są studentom znane i zrozumiałe, uważają je za sprawiedliwe, a wysokość stypendiów jest według nich zadowalająca.

Na Wydziale Ekonomicznym UMCS aktywnie działają koła naukowe i rada wydziałowa samorządu studentów. Do dyspozycji organizacji studenckich są dwa pomieszczenia - jedno dla samorządu studentów, drugie jako biuro kół naukowych Wydziału Ekonomicznego. Przedstawiciele organizacji studenckich w trakcie spotkania z ZO PKA bardzo pozytywnie ocenili wsparcie dla ich działalności ze strony władz Wydziału i nauczycieli. Wyrazili bardzo pozytywne opinie na temat ułatwionych procedur dostępu do infrastruktury Wydziału na potrzeby ich wydarzeń, wsparcia finansowego, które pozwala im realizować nowe projekty, a także pomocy w dotarciu do regionalnego otoczenia społeczno-gospodarczego.

8.2.

Informacje o formach opieki i wsparcia dla studentów są dostępne na stronie internetowej Uczelni oraz w dziekanatach, są aktualne i kompletne. Nie są prowadzone badania satysfakcji ze studiowania, systemu opieki materialnej, oceny poziomu obsługi administracyjnej oraz jakości kadry wspierającej, lecz studenci biorą udział w ocenie systemu opieki poprzez reprezentantów samorządu studentów w organach kolegialnych. Na podstawie

przedstawionych opinii prowadzone są działania doskonalące, takie jak m.in. utworzenie własnego funduszu stypendialnego, dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych, organizowanie szkoleń z umiejętności miękkich, poprawa wyposażenia sal dydaktycznych, czy zakup specjalistycznego oprogramowania.

Przedstawiciele samorządu studentów w trakcie spotkania z ZO PKA przyznali, że w trakcie posiedzeń komisji zapewniania jakości kształcenia i Rady Wydziału przedstawiają bieżące opinie i wnioski, które następnie są rozpatrywane. W ich opinii władze Wydziału bardzo przychylnie podchodzą do ich propozycji zmian.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Studenci ocenianego kierunku mogą liczyć na wsparcie kadry naukowej i wspierającej w trakcie procesu kształcenia. Kadra naukowa jest dostępna dla studentów na zajęciach, konsultacjach i poprzez kontakt telefoniczny oraz mailowy. Organizacje studenckie otrzymują wsparcie merytoryczne i administracyjne w swojej działalności. Wsparcie kadry naukowej, ułatwione procedury, wsparcie finansowe oraz pomoc w dotarciu do lokalnych firm i instytucji pomaga w działalności studentom zaangażowanym w organizacje studenckie. Studenci biorą udział w ocenie i doskonaleniu systemu wspierania studentów poprzez reprezentantów samorząd studentów, lecz nie jest prowadzony powszechna ocena systemu wspierania pośród wszystkich studentów.

Dobre praktyki

1. Ułatwiona procedura dostępu do infrastruktury dla organizacji studenckich.
2. Udostępnienie pomieszczeń na potrzeby działalności organizacji studenckich
3. Utworzenie własnego funduszy stypendialnego dla najlepszych studentów

Zalecenia

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
<ol style="list-style-type: none"> 1. Powołanie organu skupiającego pracodawców, potwierdzającego ich udział przy opracowywaniu planów i programów studiów 2. Zaleca się wprowadzenie języków obcych od 1 semestru na studiach I stopnia 3. Dostosowanie dyżurów nauczycieli akademickich do terminów zjazdów na studiach niestacjonarnych 4. Dostosowanie tematyki prac dyplomowych do ocenianego kierunku, zróżnicowanie wymagań dotyczących prac licencjackich i magisterskich 5. Dokonanie korekty w sylabusach w tym np. właściwe określenie postaw i umiejętności, wskazanie warunków zaliczania przedmiotów i sposobu ich oceniania 6. Dokonanie korekty w organizacji zajęć na 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powołanie Rady Przedsiębiorców 2. Języki obce wprowadzono od 2 semestru 3. Dla studentów studiów niestacjonarnych zapewniono dyżury nauczycieli akademickich 4. Tematy prac dyplomowych nie w pełni odpowiadają ocenianemu kierunkowi studiów, określono nowe zasady dyplomowania 5. W sylabusach brak jest efektów szczegółowych 6. Wyeliminowano na studiach niestacjonarnych zbyt duże bloki programowe

<p>studiach niestacjonarnych (zbyt duże bloki jednego przedmiotu)</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia. 8. Doskonalenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia (np. objęcie procesem ankietyzacji wszystkich zajęć oraz wszystkich studentów) 9. Udostępnienie bezprzewodowego Internetu 10. Pełne przystosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych 11. Dokonanie zmiany godzin pracy dziekanatu w celu pełnego ich dostępu dla studentów 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Zwiększono poziom umiędzynarodowienia 8. Wdrożono i udoskonalono wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, dokonywania jest analiza ankiet prowadzonych wśród studentów 9. Wprowadzono dostęp do Internetu 10. Dostosowano budynek do potrzeb niepełnosprawnych 11. Dokonany zmiany czasu pracy dziekanatu
---	--